

Г Л А С Н И К

**АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ**

Година LXIV

Нови Сад, новембар—децембар 1992
Број 11—12

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Одлука Председништва Адвокатске коморе Србије
о моралној рехабилитацији неоправдано осуђених и
прогањаних адвоката

Мирослав Здјелар Зидови тишине изнад зидова неправди

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Биљана Буричин Оцјена доказа у парничном поступку
Борђе Бурковић Правне последице одлука Савезног уставног суда о оцењивању уставности закона и уставности и законитости других прописа и општих аката

Др Александар
Јовичин Порези на имовину

ГОДИШЊИЦЕ

Др Радивој Степанов Борђе Тасић — *sub specie aeternitatis*

ПРИКАЗИ

Мр Душан Николић Уз књигу Жана Одрија „Индоевропљани“

ИЗ РАДА ОПШТИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА АДВОКАТА

Лападат Ливиус Погледи на правосуђе

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора

ПОСЕБАН ПРИЛОГ: ГЛАСНИК — Регистар за 1992. г.



Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

BAR AND SOCIETY

DECISION OF THE PRESIDENCY OF THE SERBIAN BAR ASSOCIATION ON MORAL REHABILITATION OF UNJUSTLY CONVICTED AND PERSECUTED ATTORNEYS

Miroslav Zdjelar The walls of silence above the walls of in-
justice

ARTICLES AND DISCUSSIONS

Biljana Đurićin Ph. D. Assessment of evidence in civil procedure
Đorđe Đurković Legal consequences of judgements on the
constitutionality of laws and constitutiona-
lity and legality of other regulations passed
by the Federal Constitutional Court
Aleksandar Jovićin Ph. D. Property taxes

ANNIVERSARIES

Radivoj Stepanov Ph. Đ. Đorđe Tasić — sub specie aeternitatis

REVIEWS

Dušan Nikolić LL. M. Turning the pages of Jean Audry's „Indo-Eu-
ropeans”

ACTIVITIES OF THE MUNICIPAL BAR ORGANIZATIONS

Lapadat Livius Glancing at judiciary

LAW PRACTICE

Criminal Law — Civil Law

ANNOUNCEMENTS

From the meeting of Management Board

Supplement: GLASNIK — Register for 1992.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ



Покренут 1. јуна 1928

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Станковић (1936), др Славко М. Бирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Мило-рао Богић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987)

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду,
Миливој Мишић, адвокат у Сремској Митровици, Имре
Варади, адвокат у Зрењанину, Александар Вргић, ад-
вокат у Новом Саду, Марија Милорадов, адвокат у Но-
вом Саду, мр Желько Томић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, новембар—децембар 1992

Број 11—12

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

(Текст документа)

АДВОКАТСКА КОМОРА СРБИЈЕ

Број: 175

31. октобар 1992.

Београд,

Моше Пијаде 13

Председништво Адвокатске коморе Србије на седници одржаној 31. октобра 1992. године, а на основу члана 22. став 1. тач. 10. Статута Адвокатске коморе Србије („Службени гласник СР Србије”, број 4/89), донело је

ОДЛУКУ

I

РЕХАБИЛИТУЈУ СЕ као неоправдано осуђени или због својих политичких уверења прогањани адвокати у периоду од 6. априла 1941. године до дана доношења ове Одлуке и то:

1. СУБОТИЋ СЛОБОДАН, адвокат из Београда,
2. БАТАВЕЉИЋ ДРАГАН, адвокат из Београда,
3. МИЛОВАНОВИЋ РАДМИЛО, адвокат из Београда,
4. ПОПОВИЋ СТЕВАН, адвокат из Београда,
5. СОКОЛОВИЋ КРСТА, адвокат из Беле Паланке,
6. НАКИЋ МИЛАН, адвокат из Крушевца.

II

НЕ ПРИЗНАЈЕ СЕ ОДЛУКА Одбора Адвокатске коморе у Београду донета за време непријатељске окупације којом су брисани из Именика адвоката Адвокатске коморе у Београду адвокати:

1. ГАВРИЛОВИЋ ВОЈИН, адвокат из Београда,
2. ИСАКОВИЋ др ДРАГОМИР, адвокат из Београда,
3. ЈОВАНОВИЋ др ДРАГОЉУБ, адвокат из Београда,
4. ЈОВАНОВИЋ РАЈКО, адвокат из Београда,
5. МАГЛАЈИЋ ФАДИЛ, адвокат из Београда,
6. МИЈАТОВИЋ СЛАВКО, адвокат из Београда,
7. ПРОДАНОВИЋ БОРИСЛАВ, адвокат из Београда,
8. РИБАР др ИВАН, адвокат из Београда,
9. РИСТИЋ ДРАГУТИН, адвокат из Београда,
10. КОСТИЋ ЖИВОЈИН, адвокат из Аранђеловца,
11. ПЛЕЂЕВИЋ ЧЕДОМИР, адвокат из Аранђеловца,
12. ЈОВАНОВИЋ МИХАИЛО, адвокат из Бајине Баште,
13. РАДИЧЕВИЋ ВЛАДИМИР, адвокат из Краљева,
14. МИЈУШКОВИЋ РАДОВАН, адвокат из Уба,
15. ПОПОВИЋ БОРБЕ, адвокат из Чачка,
16. ЈЕВТИЋ СЕЛИМИР, адвокат из Шапца,
17. ТРИФУНОВИЋ СТАНКО, адвокат из Шапца.

III

ОДАЈЕ СЕ ПОШТА Васић Драгиши, адвокату из Београда, страдалом од непријатеља у Другом светском рату.

IV

Додељује се посмртно СЛОБОДАНУ СУБОТИЋУ, адвокату у Београду, ПЛАКЕТА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ за изузетан допринос у развоју адвокатуре и постигнуте резултате у вршењу професије.

УЛУЉЕНО

1. СУБОТНИ СЛОБОДАН, адвокат из Београда,
2. БАТАВИЋИЋ ПЕЋКА, адвокат из Београда,
3. МИЛОВАНОВИЋ РАДИМИРО, адвокат из Београда,
4. ПОПОВИЋ СТЕВАН, адвокат из Београда,
5. СОКОЛОВИЋ ЈЕЋКА, адвокат из Београда,
6. НАКНИ МИЛАН, адвокат из Краљева.

II

НЕ ПРИНАЈЕ СЕ ОДВАЈА Овај адвокатски коморски лист садржи списак адвоката који су се пријавили у комору у Београду.

Помен онима који су део неправде понели са собом

ЗИДОВИ ТИШИНЕ ИЗНАД ЗИДОВА НЕПРАВДИ

Одлука Адвокатске коморе Србије о моралној рехабилитацији адвоката чије судбине трагично повезује неправда која им је учињена и понижавајућа анатема професије којој су припадали — неће представљати само обично поглавље у историји адвокатуре, јер је то чин без поребења на овим просторима, где они који не хају за право хоће да су увек у праву, и где је и много греха и много несећања.

Брисање жига срама и враћање части онима који су део неправде овога света понели са собом морални је чин и адвокатура је била дужна да га учини, не чекајући на некога уместо ње и некога пре ње. Прво због оних којима је неправда учињена, а потом и због Истине којој је мати Историја.

Оне истине која је и сведок прошлости, и наук садашњости, и опомена будућности, којом је Патријарх српски Господин Павле, марта ове године у Саборној цркви у Београду, у поводу Дана адвокатуре, на молбу Адвокатске коморе Србије, служио парастос и дао помен свим адвокатима погинулим на овој земљи од 1941. до данас, којима је мати једна отаџбина а адвокатура иста професија.

Невидљиви али непробојни зид тишине 50 година окруживао је судбине оних чији је део греха био и у томе што су се у одбрани прогоњених позивали на законе, који су и такви какви су били — били праведнији од неправедних пресуда које су на основу њих доношене. Они који су доносили неправедне законе нису били њима задовољни, већ су тражили пресуде којима ће се поштрити строгост тих закона! Као што би то горко и шаљиво рекао Станислав Жежи Лец: могла би се пронаћи казна доживотног затвора поштрена вештачким продужавањем живота.

Оспоравана, игнорисана или нападана адвокатура је у протеклих пола века била и кочничар друштвеног прогреса, и подривач правосуђа, коначно, и народни непријатељ! (када је пи-

сала молбе сељацима за иступање из сељачких радних задруга). Са таквим наслеђем и додатним негативним одређењем адвокатура није могла чекати, истовремено носећи сопствени прех и трпети улогу свевременог кривца. Зато је ова одлука онај незаобилазни корак који је адвокатура морала начинити у напору да се измени и нешто од онога што се зове јавно мњење овога друштва и морална тачка на којој и сама опстојава.

Горка искуства и стварност чине горком, па су и неки, којима је пре свега била намењена, ову одлуку дочекали са неверицом, сумњајући у њену сврху и њене побуде. Породице оних који одлуку о сопственој моралној рехабилитацији нису могли чути, биле су и гануте и збуњене.

Није ова одлука исправила све неправде, и доста је оних које тишина и даље покрива. Али да би адвокатура могла да тражи од државе да отвори досијеа оних који су били прогоњени и осуђени због својих политичких, верских или националних убеђења, мора претходно отворити своје. Мора разбити тишину у коју је и сама била утонула, или јој се глас није чуо.

Ништа не сме бити заборављено и нико не сме бити заборављен. Само на таквом моралном геслу залагање за нови свет може имати свој смисао.

После ове одлуке, тако логичне и природне, али која се тако дуго рабала, савест нам је нешто мирнија, али наука је стари. Филозофи би рекли: истина није у чињеницама, она је у складу између чињеница.

А како време увек начини склад, нама остаје само да забележимо време у којем живимо. Лекција је и онако позната. Можда у томе овај запис има свој смисао.

Мирослав Здјелар

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Биљана Буричин
доцент Правног факултета у Подгорици

ОЦЈЕНА ДОКАЗА У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

1 — *Појам и смисао оцјене доказа.* — Утврђивање истине у парничном поступку је систем усмјерен сазнању или спознаји истине као претпостављеном циљу одребене активности. Ту се издвајају одребени и издвојиви дјелови активности, мада међусобно прожети и повезани. Узето глобално, то су сектор прикупљања извора информација и самих информација из тих извора и сектор провјере квалитета информација и њихово дефинитивно прихватање, што је неодвојиво од провјере квалитета самог извора информације. Управо, овај други сектор је оцјена доказа. У њему се оперише са методима специфичним за грађанску процедуру (и друге) прилично удаљеним од осталих метода из сфере друштвених наука, па се овдје може говорити о методима легалне и слободне оцјене доказа. Овај сектор даје финални резултат (спознају), па се и ова два метода могу означити као: метод спознаје.

То наравно не значи да се и у првом сектору не поступа по одребеним методима, али су они слабије изражени и мање својеврсни, те због њихове удаљености од финалног резултата који се поставља као циљ — истине, о њима се мање говори и више се третирају као помоћни, радни методи. Они служе за сазнавање извора информација и самих информација и могу се означити као: метод сазнавања.¹

У нашем ЗПП доминантан метод је слободна оцјена доказа.² Њена основна карактеристика је да сваки доказ цијени појединачно, у вези са свим осталима и све у склопу цјелокупног

¹ Постављајући метод спознаје и метод сазнавања жели се напоменути да се тиме не негирају термини који се користе код других аутора или уопште у друштвеним наукама.

² Члан 8. Закона о парничном поступку од 24. децембра 1976. године (у даљем тексту ЗПП), Службени лист СФРЈ, 1977/4.

расправљања. Према томе, увјерење суда о догађајима из стварности је резултат цјелокупне расправе, а не само изолованог посматрања једног доказа и резултата доказивања.³ Међутим, то не значи да је суд ослобођен од правила психологије, логице, науке, живота. Напротив, примењујући и њих, суд је у могућности да формира своје увјерење о премиси минор логичког силогизма.

Постављајући судију у улогу која му омогућава да неважан никаквим доказним правилима прогласи да једна чињеница постоји, односно не постоји, по његовом увјерењу, законодавац је дао судији велико право, али за савјесног и одговорног судију исто толику и обавезу.⁴ Судија је тај који одговара за тачност одлуке, а пошто је судство дио правосуђа, то су такве одлуке услов његове потврде.⁵ Стога, са становишта правне политике потпуно је оправдана слобода коју судија има приликом оцјене доказа.

Провјера квалитета информације и њено коначно прихватање је неодвојиво од квалитета самог извора информације. Ово је важна околност која се извлачи из правила искуства. Међутим, поузданост није довољна сама за себе да би се само на основу ње извукла коначна оцјена о доказној снази конкретне доказе. Тек када се утврди поузданост, онда се оцјењује и просуђује у склопу других околности и доказа и колико таква доказ вриједи да код суда створи увјерење о истинитости чињеничних тврдњи. Смисао слободне оцјене доказа није у томе што је доказ добијен од непристрасног, незаинтересованог свједока, који је дјеловао убједљиво и који је поштован у својој средини, него да се оно што је садржано у изворима информација подударно са осталим доказима у конкретном спору.⁶ Оцјена је могућа и правилна само ако суд има пред собом

³ Перић, Свједоци као доказно средство, 1934, стр. 57. О цјелини ове проблематике ближе: Миливоје Марковић, Теорија грађанског парничног поступка, 1948, стр. 92; Познић, Грађанско процесно право, 1980, стр. 231; Sperl, Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege, I, Band 2, 1928, стр. 401.

⁴ О цјелини ове проблематике ближе: Камхи, Грађански судски поступак, 1961, стр. 310; Шовић, Начело слободне оцјене доказа и његова примјена у пракси, Правни живот, тематски број, 1989, стр. 157.

⁵ Благојевић, Начела приватног процесног права, 1936, стр. 366.

⁶ Употребом доказних средстава суд добија различите изворе информација. Тако, од свједока добија исказ, вјештак му пружа налаз и мишљење и сл. Из тих извора информација, суд не узима све што је сазнао, већ само оно што му омогућава да утврди чињенично стање и које ће навести у образложењу одлуке. Значи функција извора информације је да суд пружи оно што је позитивно или прихватљиво. Тако се долази до појма доказа у „дужеку смислу“: Доказ је позитиван или прихватљив извор информација добијен из доказног средства и то не све оно што је суд сазнао, већ само оно што је релевантно за пресуђење и што ће се наћи у образложењу судске одлуке.

цјелокупни доказни материјал и води рачуна о резултатима цјелокупне расправе.⁷

Судијско увјерење се формира у сваком конкретном случају и с обзиром на све околности конкретног спора.⁸ Оно се формира у психи судије и у том смислу је субјективно. Међутим, оно је и објективно и у томе јесте његова вриједност, јер даје значење које је образложено могућим и разумним разлозима.⁹ Суд до формирања увјерења долази сложеним путем: опажањем путем чула, па до логичког процеса мисаоног закључивања. Управо тај процес суд је у обавези да образложи, тако да и странке и виши суд знају зашто је суд дошао до таквих закључака. „Образлажући свој суд судија се објективизира: писмено образложење је намијењено другима и зато судија даје разлоге који би морали и другог судију као и сваког нормалног човјека да доведу до истог суда.”¹⁰ Само на тај начин суд о истинитости, која се истиче по слободној оцјени доказа, а на основу увјерења као мјерила може да буде контролисан од других. И не само то, оно је у исти мах и важно средство за самоконтролу судије.¹¹ Тек када је формулисао и писмено изразио разлоге, мотиве, побуде, судија је у стању да процијени да ли закључак до којег је дошао стварно одговара животном искуству и познавању људи или је то само резултат тренутних и промјенљивих утисака.

ЗПП је у појединим својим одредбама и експлиците оставио овлашћење суду да по свом увјерењу цијени од каквог је значаја што:

⁷ У одлуци Вишег суда у Подгорици, Гж. 623/84, необјављена, каже се: „Имајући у виду околност да се поменути свједок није колебао приликом показивања на лицу мјеста, шта је коме од странака продао, првостепени суд је извео закључак да спорна парцела тужиоца није продата, па је тужбени захтјев одбио. Међутим, само на основу исказа свједока, који је иначе у директној супротности са садржином уговора о купопродаји, првостепени суд није имао ослонца за закључак да је у уговору о купопродаји закљученим са тужиоцем, погрешно, као предмет уговора означена и спорна парцела”. Примјер показује чест пропуст суда приликом оцјене доказа, када се не води рачуна о цјелокупном доказном материјалу.

⁸ У науци се често среће назив слободно судијско увјерење као мјерило за оцјену доказа. Атрибут „слободно” није на мјесту. Увјерење само по себи имплицира слободу. Човјек је у нешто увјерен или није. Оно се формира путем унутрашњег психичког процеса у нашој психи. Стога, ако човјек мора да прими нешто као истинито путем законског прописа, или под каквом другом спољном принудом, онда је истина наметнута, без обзира на увјерење или чак против њега. Види: Ч. Марковић, Увјерење судије као мјерило спорног износа тражбине, 1934, стр. 120.

⁹ Значај за судијско увјерење има и правна свијест. Она допуњује, помаже тумачењу закона, који су често апстрактни, одвојени од живота. Однос правне свијести и увјерења је однос општег према посебном. У нас је она наглашена, већ самим тим што је судија активан учесник у поступку, за свој рад одговоран.

¹⁰ Миливоје Марковић, *op. cit.*, стр. 98.

¹¹ Rosenberg, *Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts*, 1954, стр.

1) странка која држи исправу неће да поступи по рјешењу суда којим јој се налаже да поднесе исправу или противно увјерењу суда пориче да се исправа код ње налази;¹²

2) се парнична странка није одазвала позиву суда за саслушање или што је ускратила исказ;¹³

3) странка је признату чињеницу касније потпуно или дјелимично порекла или је ограничила.¹⁴ Такође, по свом увјерењу суд би требао да цијени и ускраћивање исказа свједока с тим што би код оправданог ускраћивања исказа узео као да њега ни нема.

2 — *Процес формирања судијског увјерења у току поступка.* — Приликом оцјене доказа судија подвргава доказе својој логичкој и психолошкој анализи. Као логичка и психолошка категорија у доказивању, оцјена постоји у свим стадијумима доказивања. Суд формира своје увјерење на основу утисака које стиче из усменог излагања на рочишту.

Наиме, оцјена доказа и остале праће се суду психолошки намећу још од почетка извођења доказивања.¹⁵ Тако посматрано, разне етапе у доказивању се појављују као моменти утврђивања истине, који се међусобно разликују према степену увјерења које се код суда формира. Некада суд може да стекне увјерење и прије закључења главне расправе.¹⁶ То ће бити у случају када су докази поуздани и њихова доказна снага јака да суд може да формира своје увјерење. Међутим, суд може увјерење да формира и после закључења расправе.¹⁷ Ова ситуација је могућа због тога што суд, по правилу, коначан став о томе да ли је једна чињеница доказана заузима после расправе, тј. приликом вијећања и гласања.

Посебан значај за формирање судијског увјерења у поступку има непосредност. У поступку који је заснован на непосредности, а такав је наш, суд и странке имају могућност да се најбоље упознају са стањем ствари. Непосредност омогућава логичку и психолошку анализу доказа. Да би се суд нашао што непосредније под утиском излагања парничних странака и осталих учесника у поступку, законодавац је предвидио низ одредби.

Доказивање се изводи пред вијећем.¹⁸ Суд је овлашћен да позове и странку која има пуномоћника да се лично изјасни

¹² Члан 233. ЗПП.

¹³ Члан 269. ЗПП.

¹⁴ Члан 221. став 2. ЗПП.

¹⁵ Мисли се на доказивање у „ширем смислу“, које обухвата радње: предлагања за извођењем доказивања, рјешење о извођењу доказивања, подношење доказних средстава од стране странака и прибављање од стране суда и испитивање доказних средстава.

¹⁶ Члан 300. ЗПП.

¹⁷ Члан 304. став 2. ЗПП.

¹⁸ Члан 224. став 1. ЗПП.

о чињеницама.¹⁹ Пресуду може донијети само вијеће које је учествовало на расправи на основу које је одлука донесена.²⁰ То је и основна претпоставка за формирање увјерења. Сви чланови вијећа, па правилу, учествују у доказивању.

Међутим, непосредност и поред значаја који има за оцјену доказа, није до краја доследно спроведена. Разлог за одступање је у сврсисходности поступка. Вијеће може из важних разлога да одлучи да се одређено доказивање изведе пред предсједником вијећа или замољеним судијом.²¹ Вијеће може овластити предсједника вијећа да изврши увиђај ако се ствар коју треба разгледати не може донијети у суд или би њено доношење проузроковало знатне трошкове.²² ЗПП предвиђа и остала одступања.²³

Непосредност долази до изражаја и у жалбеном поступку. Другостепени (жалбени) суд је овлашћен да преиначи првостепену пресуду ако на основу резултата жалбене расправе утврди другачије чињенично стање, него што је оно у првостепеној пресуди.²⁴ До другачијег чињеничног стања је другостепени суд дошао поновном употребом доказних средстава из првостепеног поступка о чињеницама које су утврђене у том поступку. У овој ситуацији другостепени суд је у могућности да на једнако непосредан начин, као и првостепени, испита читаву процесну грађу.²⁵

Другостепени суд је овлашћен да преиначи првостепену пресуду, без расправе, ако је првостепени суд погрешно оцијенио доказе добијене из исправа или посредним путем, а одлука суда је заснована искључиво на њима.²⁶ Доношењем мериторне одлуке другостепеног суда је оправдано тиме што је овај суд у погледу доказа у истом положају као првостепени, па се ни непосредност не доводи у питање.

Другостепени суд побијену пресуду преиначује ако је првостепени суд из индиција извео неправилан закључак о постојању других чињеница, а на њима је заснована првостепена пресуда.²⁷ Ни у овом случају се не онемогућава непосредност.

Велики значај за формирање судијског увјерења (психолошка оцјена) пружају и правила поступка која се односе на формално и материјално управљање парницом. Предсједник вијећа је дужан да се стара да се предмет свестрано претресе, али да се услед тога поступак не одуговлачи, тако да се расправа по могућности доврши на једном рочишту.²⁸ Остваривању овог

¹⁹ Члан 89. ЗПП.

²⁰ Члан 335. став 2. ЗПП.

²¹ Члан 224. став 1. ЗПП.

²² Члан 228. ЗПП.

²³ Види: чл. 251. став 3, члан 266. ЗПП.

²⁴ Члан 373. став 1. тачка 1. ЗПП.

²⁵ О цјелини ове проблематике ближе: Трива, Грабанско парнично процесно право, 1980, стр. 567.

²⁶ Члан 373. став 1. тачка 2. ЗПП.

²⁷ Члан 373. став 1. тачка 3. ЗПП.

²⁸ Члан 311. став 1. ЗПП.

задатка удовољава се не само непосредности, него и економичности поступка. Даље, на формирање судијског увјерења у психолошком погледу утичу и одредбе којима законодавац предвиђа да се пресуда доноси одмах после закључења главне расправе.²⁹ Овако је предвиђено из разлога, јер је вијеће пред непосредним утиском онога што је добило током поступка. Међутим, суд може ако сам оцијени да одложи доношење пресуде за осам дана, сматрајући да је потребно да одлука „сазри“ за доношење.

У парничном поступку суд још увијек не располаже таквим доказним средствима која би му пружила доказе који би га довели до тога да се може избјећи свака могућност сумње. С друге стране, случајеви у којима суд може непосредним чулним опажањем да утврди постојање, односно непостојање чињеница у пракси су ријетки. Обично се у поступку расправљају спорови о прошлим догађајима, који су оставили трагове, а до којих суд долази посредством доказа.

У увјерењу је онај степен истине који не значи до краја извјесност по којој би се искључила свака могућност супротнога. Увјерење треба схватити до мјере да се њиме отклони свака разумна сумња. Управо, овакво увјерење се формира у поступку оцјене доказа. До њега воде докази који нијесу увијек поуздани, често међусобно противрјечни, недовољни да би се на основу њих могао извести закључак. Но, ту је присутан и судија који посједује све несавршености својствене човјеку, често нестручан и неодговоран. Стога није искључена могућност да судијино увјерење не одговара стварности. Међутим, уколико судија поступа брижљиво и савјесно, уколико доказе подвргава логичкој и психолошкој анализи да би их узео као прихватљиве изворе информација и унио у одлуку, утолико ће и увјерење суда бити такво да се отклања разумна сумња. Суд ће бити у увјерењу да таквих сумњи нема све док се у друго-степеном поступку не нађу разлози другачијег.

Захтјев да суд, уз све релативности сазнајних могућности формира увјерење може се прихватити у односу на чињенице од којих зависи одлука о основаности тужбеног захтјева, тј. до које суд долази уз примјену мјеродавног материјалног права.

Међутим, предње правило би се тешко могло прихватити у односу на чињенице од којих зависи могућност провођења поступка или предузимања појединих парничних радњи, тј. на чињенице од којих зависи одлука до које суд долази примјеном процесног права.

Ангажовање једнаких напора при утврђивању процесних претпоставки за мериторно одлучивање, као и при утврђивању претпоставки за оцјену основаности мериторних захтјева било би неекономично и несврхисходно.³⁰ Стога се узима да је при

²⁹ Члан 335. став 2. ЗПП.

³⁰ Трива, *op. cit.*, стр. 380.

утврђивању процесних претпоставки и осталих елемената процесне грађе од које зависи примјена процесног права није потребно да се суд увјерава у постојање чињеница на несумњив начин. Довољан је нижи степен истине који је у довођењу до вјероватноће. У том степену суд је онда када су основи који говоре о постојању чињеница јачи од оних који говоре обрнуто.³¹

ЗПП нема експлицитарних одредби о вјероватноћи.³² Међутим, то не значи да не пружа основе за схватање о допуштености критеријума вјероватноће. На то упућују одређена процесна правила која су очигледан показатељ да у одређеним случајевима није потребно увјерење које искључује разумну сумњу.³³ На основу вјероватноће, суд је овлашћен на доношење неких одлука од значаја за поступак и његов ток: одлука о изузећу судије,³⁴ о продужењу судског рока,³⁵ одлагању рочишта за повраћај у пребашње стање,³⁶ о обезбјеђењу доказа³⁷ et cetera.

С обзиром на немогућност постизања извјесности за коју неће постојати сумња у парничном поступку, између увјерења и вјероватноће да је одређена тврдња истинита, нема у суштини спознаје квалитативне разлике. Она је само квантитативна. Међутим, са становишта практичне примјене је толико значајна да овлашћује на квалитативно различит приступ у суђењу.

Вјероватноћа се у парничном поступку утврђује свим изворима сазнања. У томе је ова могућност у односу на ону која доводи до увјерења шира.³⁸ Даље, суд није дужан да образлаже своју одлуку која је везана за овај степен: довољно је само да наведе средство сазнања.³⁹ Из овога произилази и она разлика у форми. За вјероватноћу суд није везан посебном формом, док кад је у питању увјерење, извођење доказивања чини се у законом одређеној форми.

3 — *Оцјена доказа добијених од појединих доказних средстава с освртом на поузданост извора информације.* — У претходном се говорило о оцјени доказа уопште и формирању судијског увјерења. Међутим, у пракси се пред судом појављују докази добијени од појединих доказних средстава. Управо, њихова оцјена ће у знатној мјери зависити од саме врсте доказа

³¹ Степен вјероватноће изражен обрнутим односом повољних и неповољних аргумената не мора увијек бити једнак. Његов интензитет зависи од радње коју треба предузети.

³² Упоредити са пар. 370 Закона о поступку судском у грађанским парницама од 1929. г.

³³ Такво правило предвиђа: члан 63, 67, 143, 217. Закона о извршном поступку. Службени лист СФРЈ, 20/78.

³⁴ Члан 73. ЗПП.

³⁵ Члан 111. ЗПП.

³⁶ Члан 117. ЗПП.

³⁷ Члан 274. ЗПП.

³⁸ Klein, Vorlesung über die Praxis des Zivilprozesses, 1900, стр. 168 и сл.

³⁹ Најман, Коментар грађанског парничног поступка, 1935, књ. 2, стр. 920.

до којег је суд дошао. Стога, да би се имао увид у цјелокупну проблематику оцјене доказа, потребно је изложити како суд цијени доказе добијене од: свједока, вјештака, исправе и странака.⁴⁰ Посебан осврт том приликом би се обратио на поузданост извора информација, јер управо различити фактори утичу на њу код појединих врста доказа. Међутим, законодавац је код употребе појединих доказних средстава направио изузетке од слободе у оцјени доказа, па је и то потребно навести.

3.1 — *Од исправе.* — Када је у питању оцјена доказа добијеног од исправе, потребно је правити разлику између аутентичности (истинитости поријекла) и истинитости (квалитет садржаја) исправе.⁴¹

Исправа је аутентична када ју је издало лице или орган који је на исправи означен као њен издавалац. По правилу, суд слободно испитује аутентичност исправе када је спорна. Ако се ради о јавној исправи, суд може ради отклањања сумње у погледу аутентичности затражити да се о томе изјасни орган од кога исправа потиче.⁴² У погледу приватне исправе, у предатном праву је била прописана претпоставка да њена садржина потиче од њеног потписника.⁴³ Странка која је тврдила супротно морала је доказати ову претпоставку помоћу доказа о противном. Међутим, ова претпоставка се није односила на доказну снагу садржаја приватне исправе. Из околности што из утврђене аутентичности потписа произилази аутентичност текста изнад потписа, суду се није наметало правило о истинитости садржаја приватне исправе.

Иако ово правило није изричито садржано у ЗПП-у тешко се може „дегирати његова увјерљивост и избјећи потреба да се у интересу правне сигурности и ефикасности правног промета у пракси примјењује као једно правило искуства”.⁴⁴ Када би се овом правилу одрекла свака вриједност, онда би ималац неког вриједносног папира морао да доказује не само да је обвезник потписао исправу, већ да признаје као своју и сваку поједину ријеч која је на исправи изнад његовог потписа написана. Да законодавац не придаје значај овом правилу, не би се могли објаснити прописи о дужности овјеравања потписа на исправи. Такав значај потпису придаје и ЗПП када одређује да су странке дужне да потпишу своје поднеске.⁴⁵

⁴⁰ На овом мјесту неће се излагати оцјена доказа добијених од свједока, већ се упућује на рад: Буричин, Свједок као доказно средство, Гласник Адвокатске коморе Војводине, 9/90.

⁴¹ Перић, Паралела између доказне снаге јавне и приватне исправе, 1912, стр. 87.

⁴² Члан 230. став 4. ЗПП.

⁴³ Пар. 390. Предатног закона о поступку судском у грађанским парницама од 1929. г.

⁴⁴ Трива, *op. cit.*, стр. 410; Познић, *op. cit.*, стр. 257; Зуглиа, Грађански парнични поступак ФНРЈ, 1957, стр. 339.

⁴⁵ Члан 106. став 2. ЗПП.

Када суд утврди да јавна исправа испуњава опште услове и формалне претпоставке пуноважности, узима се да је истинита, односно диспозиција је истинита и исправа је снабдјевена материјалном снагом. Суд се више у њену истинитост не упушта. Јавна исправа доказује истинитост онога што се њоме потврђује или одређује.⁴⁶ Слободна оцјена доказа оvdје уступа мјесто пред апстрактним правилом које суд обавезује да узме за истинито оно што је садржано у исправи (потврђење или одређење). Ово одступање се оправдава ауторитетом издаваоца ових исправа. Оно је резултат законитог дјеловања органа који је надлежан за њено доношење. Ако се у једном друштву нема повјерења у рад његових државних и јавних органа и то оних који издају јавне исправе, како онда да се има у рад судова и одлука које ови доносе и који су органи државне заједнице.⁴⁷ Но поред овог разлога правне политике присутна је и економичност поступка. Било би губљење времена и средстава да се ове исправе подвргавају провјери у сваком случају.

Законодавац одређује да је дозвољено доказивати да су у јавној исправи чињенице неистинито утврђене.⁴⁸ Та одредба упућује да је правило о доказној снази садржаја јавне исправе *praesumptio iuris tantum*. Исто се односи и на исправу која је у погледу доказне снаге изједначена са јавном.⁴⁹ У парничном поступку се не могу подвргавати преиспитивању правилност правних диспозиција које су утврђене у јавној исправи. Њен правни садржај може бити оспораван само у поступку у коме је донесена и то путем ванредних правних средстава против правноснажних одлука органа од кога исправа потиче (понављање поступка).

ЗПП не говори ништа о доказној снази онога што је садржано у приватној исправи. У случају њих, прави се разлика између диспозитивне и доказне исправе. Суд не оцјењује приватне исправе којом се доказује изјава воље дата самом исправом. Читањем такве изјаве у исправи суд формира увјерење о постојању изјаве, она је у исправи инкорпорисана. При том се узима да издавалац не оспорава аутентичност исправе, јер у противном суд изјаву не би могао узети у обзир.

Предмет оцјене је приватна доказна исправа. Тако, суд ће оцјењивати да ли је оно што је у признаници истинито ако тужилац не пориче да је он њен издавалац, али оспорава да му је дуг плаћен, истичући да је дужнику дао признаницу да је овај искористи према неком трећем лицу. Суд ће извести саслушање свједока који се том приликом затекао код повјериоца (тужиоца). Оvdје се признаници коју подноси дужник (тужени) супротставља исказ свједока који је био присутан када је повјерилац издао признаницу. Свједок изјављује да при-

⁴⁶ Члан 230. став 1. ЗПП.

⁴⁷ Sperl, I, Band 2, op. cit., стр. 420.

⁴⁸ Члан 230. став 3. ЗПП.

⁴⁹ Најман, књ. 2, op. cit., стр. 947.

знаница није издата због отплате дуга, већ што је дужник тражио да би је искористио у односу према трећем лицу.

3.2 — *Од вјештака.* — Доказивање вјештачењем суд изводи када не располаже стручним знањем. Доказ добијен на овај начин, суд цијени по свом увјерењу, савјесно и брижљиво, цијенећи га појединачно, у склопу других доказа и резултата цјелокупне расправе.⁵⁰

Прво, суд ће провјерити да ли је вјештак стручан и афирмисан као такав, прије него доказ добијен од њега подвргне логичкој анализи са другим доказима. Догађа се да суд дође до увјерења да вјештак није стручан или да је вјештак дао мишљење за које није квалификован.⁵¹ Вјештаци често раде рутински, налаз и мишљење дају произвољно, а присутна је и пристрасност. Суд цијени и то како је вјештак образложио свој налаз и мишљење: да ли их је детаљисао, да ли су закључци логични, да ли постоји противрјечност између налаза и мишљења. Суд ће водити рачуна и о томе да ли вјештачење изводи установа чија је то искључива дјелатност.

Суд мора водити рачуна да сачува своју независност у погледу оцјене доказа добијеног од вјештака. Своју одлуку мора да образложи и у њој наведе које су га околности навеле да се сагласи са мишљењем вјештака, а које нијесу.⁵² Супротно поступање, узимање овог доказа као аргумент истинитог би водило формализму, што је у нашој оцјени доказа неприхватљиво. Сигурно да је непосједовање стручног знања од стране суда и његово добијање од вјештака битно, али не и разлог који би умањно значај судијске оцјене код доказа добијеног вјештачењем.

У судској пракси је присутна тенденција да се доказ добијен путем вјештака све више користи, а на то упућује његова присутност у образложењима судских одлука. Међутим, мора да се истакне да суд приликом извођења доказивања вјештачењем приступа формалистички, па доказ који је добио од њега узима као потпун, не подвргавајући га сопственој логичкој и психолошкој анализи.⁵³ Такав приступ доводи до тога да вјештаци превазилазе своје функције и стављају се у улогу судије.

На другој страни, судови иду у другу крајност, па и поред постојања налаза и мишљења вјештака, не цијене га иако се ради о утврђивању одлучних чињеница путем њих. У том

⁵⁰ Упоредити са чланом 323, француског Code de procedure civile од 1944. г.

⁵¹ Одлука Вишег суда у Подгорици, Гж. 12/86, необјављена.

⁵² Spertl, I, Band 2, op. cit., стр. 450, каже: „Судија мора изложити ток мисли које су га побудиле да одлучи у сагласности са вјештачима или противно њиховом мишљењу. На ово последње ће се одлучити из разумљивих разлога.”

⁵³ Одлуке Вишег суда у Подгорици, Гж. 94/84, Гж. 117/84, Гж. 77/84.

случају, не само да се не доноси правилна одлука, него се повећавају и трошкови поступка.

„Оправдано се у жалби другогуженог указује да је вјештак саобраћајне струке, допунио свој налаз и мишљење и у истом истакао да је настанку незгоде поред камена на коловозу утицало и понашање возача непознатог возила које је неправилно се крећући ишло у сусрет тужиоцу. Вјештак, наиме, закључује у допунском мишљењу да је незгода у којој је тужиочево возило оштећено резултат више узрока. Међутим, упркос томе што је допунски налаз и мишљење прочитан као доказ, првостепени суд исти није оцијенио, већ је свој закључак о степену одговорности тужених за настанак штете, засновао искључиво на првобитно датом налазу и мишљењу вјештака.”⁵⁴

3.3 — *Од странака.* — Сви чиниоци који утичу на поузданост исказа свједока, а односе се на његове психолошке особине присутни су и код странака.⁵⁵ Међутим, странке су и посебно заинтересоване и она сигурно утиче на поузданост изјаве.⁵⁶ Свака странка тежи да оправда свој захтјев, а тиме увјери суд у истинитост својих тврдњи којима те захтјеве поткрепљује. „Странке су доказно средство, али се од њега треба чувати да не затрпа извор сазнања умјесто да га пречисти; странка је мало парадоксално говорећи једновремено одлучно, али и сумњиво доказно средство.”⁵⁷

Међутим, заинтересованост странака као аргуменат против њиховог саслушања у циљу добијања доказа, не може се прихватити, у смислу да се одбаци ово средство. Изјава странке о чињеницама увијек је знање тих самих чињеница и може да утиче на увјерење суда. Могућност суда да добије од заинтересованих лица необјективну и неистиниту изјаву, није сама по себи довољна, да се странке не саслушају. Пракса показује да највеће прешке и настају што судови игноришу извођење доказивања саслушањем странака, па чак и када га изводе не посмтрају га у односу према другим добијеним доказима и резултатима расправљања.⁵⁸

„Првостепени суд је провео доказе саслушањем свједока. Међутим, није био у могућности да са сигурношћу утврди одлучне чињенице са добијеним доказима. Суд је био дужан да изведе доказ саслуша-

⁵⁴ Одлука Вишег суда у Подгорици, Гж. 792/84, необјављена.

⁵⁵ Поузданост исказа свједока зависи од: вољних и невољних чинилаца. Први су, примјера ради, љубав, мржња, пријатељство, пакост et cetera. Види: Legeais, *Les règles de preuve en droit civil*, 1955, стр. 213. Невољни чиниоци су способност да се чулно опаже предмети и догађаји, да се опажаји задрже у сјећању и да се репродукује и изрази оно што је запамћено.

⁵⁶ Грајзберг, *Психологија кривичног поступка*, 1958, стр. 273. и сл.

⁵⁷ Pollak, *System des österreichischen Zivilprozessrechts*, 1930, II, стр. 107.

⁵⁸ Одлука Вишег суда у Подгорици, Гж. 715/86, необјављена.

њем странака који није проведен, због чега је побијена пресуда донијета на основу погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.⁵⁹

Не смије се заборавити да је доказивање саслушањем странака некада једино доказно средство. У пракси то су брачни и патернитетски спорови. У њима је наглашен и друштвени интерес, што је још разлог више за тачним и потпуним чињеничним стањем. Стога, у тим ситуацијама, суд треба да буде максимално ангажован, а не како се то често дешава, приступа формалистички, па вјерује једној или другој странци, не провјеравајући њихове изјаве. Тако, „доклањајући вјеру исказу тужитељице, датом у својству странке“, често се наводи у образложењу одлуке.⁶⁰

ЗПП прописује саслушање странака као доказно средство без полагања заклетве, која би појачала доказну снагу доказа добијеног на овај начин.⁶¹ Задржала се кривична санкција због давања лажног исказа приликом извођења овог доказивања.⁶² У правном животу се показује да је ефикасност ове санкције као средства које би требало да утиче на искреност изјаве странке сведена на најмању мјеру. Странка испуњава дужност говорења истине када суду вјерно саопштава своје властите представе, без обзира што се оне не морају подударати са оним што постоји у стварности.⁶³ Тешко је доказати када је странка свједочећи у свом интересу само вјерно износила своје представе, а када је дала лажан исказ.⁶⁴ Такође, правно-политички је несврнисходно прво од странака тражити у поступку да говоре истину, па затим их стављати под кривичну санкцију због лажног исказа само изјаве странака које се дају приликом извођења овог доказивања.

С обзиром да је у нашем поступку прихваћена разлика између информативног и саслушања странака као доказног средства, било би корисно да се задржала и страначка заклетва као средство које би обезбјеђивало јачу доказну снагу доказа добијеног на овај начин. Чини се да би она била још ефикасније средство с обзиром на значај који јој се у народу придаје. Заклетва нема религиозан карактер. Човјек се заклинје када жели да се нарочито обавезе неком изјавом и жели да се његова част поистовјећује са оним што износи. Заклетва у њему побуђује дужност да не говори ништа против своје савјести и убојења. Стога није требало негирати сваки значај заклетви,

⁵⁹ Одлука Вишег суда у Подгорици, Гж. 437/85, необјављена.

⁶⁰ Одлука Вишег суда у Подгорици, Гж. 1525/84, необјављена.

⁶¹ У пар. 464. њемачког Zivilprozessordnunga од 1877. г. каже се да је последица ускраћивања заклетве у томе што се сматра да је потпуно доказано оно што је супротно чињеници која се имала заклетвом потврдити.

⁶² Члан 195. став 2. Кривичног закона Црне Горе, Сл. лист Црне Горе, 22/77.

⁶³ О цјелини ове проблематике ближе: Маркићевећ, Поштење и савјесност у грађанској парници, 1972, стр. 123 и сл.

⁶⁴ Чалија, Слободна оцјена доказа у грађанском парничном поступку, дисертација, Београд, 1965, необјав., стр. 226.

али исто тако ни прецјењивати је. Са разумном употребом, заклетва може да послужи да појача снагу доказа добијеног на овај начин. Наш законодавац је омогућио употребу саслушања странака, али није омогућио средства којим би се релативно обезбједила доказна снага доказа добијеног од њих. С обзиром на то да је неефикасна кривична санкција за лажан исказ, испада да нема никакве разлике у погледу доказне снаге доказа добијеног саслушањем странака и онога што суд добија информативним саслушањем. Стога, ако се жели задржати ова разлика, онда треба обезбједити и средства која утичу на добијање јачег доказа саслушањем странака, а једно од њих је заклетва.

4 — *Начини и могућности елиминисања пропуста приликом оцјене доказа.* — Из претходних излагања се може закључити да се судови сусрећу са низом потешкоћа које су везане за оцјену доказа. Међутим, не значи да нијесу могуће промјене на боље, али са дилемом: којим путем.

Прије свега, у пракси треба што је могуће доследније спроводити институте поступка, кроз које се оцјена доказа изражава онако како је поставља законодавац. У том правцу, посебно је важно начело непосредности, јер оно омогућава логичку и психолошку анализу добијених доказа. Да би утисци до којих се долази извођењем доказивања били што јачи и убједљивији, правило је да се доказивање изводи пред вијећем. Пресуду могу да донесу само судије који су учествовали на расправи на основу које се одлука доноси. Посредном доказивању треба прибјегавати само када се покаже оправдање и нужност за њим. Такође, треба потенцирати одредбу члана 220 ЗПП, да доказивање буде заједнички задатак суда и странака, афирмисати установу „отвореног правосуђа“.

Међутим, проблем правилне оцјене доказа је, ипак, највише у самом судији, његовом интелекту и знању, односу према раду и одговорности. Суд без законитости, знања, праведности, моралности и сл., тешко да може очекивати да ће кренути набоље, па напоре треба усмјерити да се до тих квалитета дође. Свакако, далеко је од тога да ће истина у свакој парници тријумфовати. Најбољи судија може да погријеши. *Ergo in humanis comes indefessus oberat.* До тренутка када се грешке могу приписати судијским заблудама не представљају неку велику опасност, поготово ако нијесу у порасту. Међутим, шта ако су у свијести судије?! Судија се заклања из свога увјерења. Судији су дате слободе, па ако су оне усмјерене ка креативности, пуној ангажованости, онда је то у добробит правосуђа. Друга је ситуација, када судија олако прелази преко датих слобода. Последице су опромне: странке су незадовољне, суд дискредитује самог себе, што доводи до слабљења угледа правосуђа, а тиме се доводи у питање и правни поредак. Упра-

Борђе Бурковић

спручни сарадник Уставног суда Југославије

ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОДЛУКА САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА О ОЦЕЊИВАЊУ УСТАВНОСТИ ЗАКОНА И УСТАВНОСТИ И ЗАКОНИТОСТИ ДРУГИХ ПРОПИСА И ОПШТИХ АКАТА

Устав Савезне Републике Југославије има, о правним последицама одлука Савезног уставног суда којима се утврђује неуставност закона, односно неуставност и незаконитост других прописа и општих аката, за разлику од Устава СФРЈ, из 1974. године, свега три одредбе. То су: одредбе чл. 130. и чл. 131. Устава од 27. априла 1992. године.

1) устав републике — чланице Савезне Републике Југославије који по одлуци Савезног уставног суда није у складу с Уставом СРЈ мора бити усклађен са Савезним уставом у року од шест месеци од дана којег је утврђено да републички устав није у складу с Уставом СРЈ; ако у томе року не буде откловљена несагласност републичког устава са Савезним уставом, одредбе устава републике које нису у складу са Савезним уставом престају да важе;

2) одредбе закона, других прописа и општих аката које по одлуци Савезног уставног суда нису у складу са Савезним уставом или савезним законом престају да важе даном објављивања одлуке Савезног уставног суда којом је утврђено да поједине одредбе закона, других прописа и општих аката нису у складу с Уставом, односно са савезним законом;

3) правно дејство одлука Савезног уставног суда уређује се савезним законом.

Устав СФРЈ имао је знатно више одредаба о правним последицама одлука Уставног суда Југославије о оцењивању уставности и законитости него Устав Савезне Републике Југославије. О правним последицама одлука Уставног суда Југославије говориле су одредбе чл. 384, 385, 386. и 388. Устава СФРЈ. При томе, није реч само о већем броју одредаба ранијег устава о томе питању, већ и о знатно обимнијем тексту одредаба ра-

нијег устава него што су одредбе важећег устава о питању правних последица одлука Савезног уставног суда.

Разлике између Устава из 1974. године и Устава од 27. априла 1992. године, у ствари последица одлука о оцењивању уставности и законитости, не састоје се само у реченом. У питању су разлике које значе и посве друкчија решења тога питања.

Уставни суд Југославије утврђивао је, по одредби члана 378. Устава из 1974. године, да ли је републички устав, односно покрајински устав у супротности с Уставом СФРЈ, и о томе давао мишљење Скупштини СФРЈ. Мишљење Уставног суда Југославије о томе да је републички устав, односно покрајински устав у супротности с Уставом СФРЈ није, формално гледано, обавезивало републичког уставотворца, односно покрајинског уставотворца на отклањање супротности републичког устава, односно покрајинског устава с Уставом СФРЈ.

Републичка скупштина, односно покрајинска скупштина, имала је, по Уставу из 1974. године (члан 384), могућност да, у року од шест месеци од дана достављања одлуке Уставног суда Југославије, неуставност закона, односно супротност закона са савезним законом сама отклони. Тај рок могао је износити још шест месеци, ако Уставни суд Југославије — на захтев републичке скупштине, односно покрајинске скупштине — тако одлучи. То је важило и за Скупштину СФРЈ, односно за савезни закон. Савезни, републички и покрајински закон престајао је да важи — по сили Устава — тек по протеклу рока у којем је имао бити усклађен с Уставом СФРЈ, што је Уставни суд утврђивао својом одлуком.

Закони чија је неуставност утврђена одлуком Уставног суда Југославије примењивани су још најмање шест месеци после утврђивања њихове неуставности. Само закони у погледу којих је утврђено да су престали да важе, и други прописи и општи акти који су поништени или укинута, нису више примењивани: не само на будуће односе, већ ни на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда Југославије, ако до тога дана нису правоснажно решени.

Неуставни закони примењивани су, дакле, по Уставу СФРЈ, још одређено време (шест месеци, до годину дана), без обзира на то што нису у складу с Уставом СФРЈ.

Уставни суд Југославије је (члан 385. Устава из 1974. године) поништавао или укидао друге прописе и опште акте (осим закона) који нису у складу с Уставом СФРЈ или са савезним законом за чије су извршавање одговорни савезни органи.

Устав Савезне Републике Југославије доноси једно сасвим ново решење кад је реч о одредбама устава република које нису у складу с Уставом СРЈ, односно одредбама закона, других прописа и општих аката који нису у складу с тим уставом и савезним законом.

Творац Устава Савезне Републике Југославије усвојио је решење које значи јачање владавине права и заштиту слобода и права грађана зајемчених тим уставом. Уставотворац је усвојио решење по којем одредбе устава републике које нису у складу са Савезним уставом престају важити после истека одређеног рока, и по којем нема могућности да тај рок буде продужен (одлуком Савезног уставног суда), а одредбе закона (савезног, републичког) и других прописа и општих аката — даном објављивања одлуке Савезног уставног суда.

Решења која садрже одредбе члана 130. Устава Савезне Републике Југославије значе остваривање суштинске сврхе установе судске контроле уставности и законитости: спречавање даљег дејства неуставног закона, односно другог прописа и општег акта који није у складу с Уставом односно са савезним законом, самим чином оглашавања неуставности, односно незаконитости. Уставотворац је усвојио решење по којем неуставном закону, односно другом пропису и општем акту више нема места у правном поретку од тренутка кад је Савезни уставни суд утврдио неуставност, односно незаконитост аката чију уставност, односно законитост оцењује. Тиме је, као што је речено, остварена сама сврха уставносудске контроле закона и других прописа и општих аката. Посредно, тиме је потврђено и начело по којем је устав највиши правни акт земље, с којим закон и други пропис и општи акт мора бити у складу. Престанак важења неуставног закона, односно другог прописа и општег акта даном објављивања судске одлуке о томе значи, у ствари, усвајање решења по којем неуставан закон не може бити примењен, и по којем се ствар има решити по уставу, а не по обичном закону, ако закон није у складу с уставом. То је својеврсна потврда става чувеног председника Врховног суда САД, Џона Маршала, из 1803. године, о односу између устава и закона. То питање Џон Маршал је решио, својевремено, чувеним силогизмом: „Устав је или највиши закон, који се не може мењати обичним путем, или се налази на истом ступњу с обичним законом и, слично другим законима, може бити промењен кад год законодавни орган жели да га промени. Свакако, сви који имају писане уставе сматрају их за основне и највише законе нације и, следствено томе, теорија сваке такве власти мора сматрати да је закон супротан уставу — неважећи... Ако је један акт законодавног тела супротан уставу неважећи, да ли он, и поред свих недостатака, обавезује и приморава суд да га примењује?... Изрична је надлежност и дужност судске гране власти да каже шта је право... Ко примењује правну норму на одређене случајеве нужно је мора утврдити и протумачити. Ако су два закона међу собом противречна судови морају одлучити о правној обавезности сваког од њих. Али, исто вреди и кад је закон противан уставу. Ако се и устав и закон односе на исти случај, суд мора тај случај решити у складу са законом не признајући устав, или у складу с уставом, не признајући закон. Суд мора одлучити које се

од два противречна правила има применити на конкретан случај. То је битно обележје судске функције. Ако судови треба да поштују устав и ако је устав виши од обичног закона, онда се спор има решити по уставу, а не по закону, све под претпоставком да се и устав и закон могу применити на тај случај. Ко би хтео да порекне начело да суд мора сматрати да је устав највиши закон, морао би признати да судови морају затварати очи пред уставом и да смеју гледати само у обичне законе. Таква би теорија поткопала темеље свим писаним уставима. Она би значила да је мера која је по начелима и теорији наше државне заједнице ништава, ипак, у пракси, снабдеvena пуном принудом. Она би значила да, ако законодавац чини оно што му је изричито забрањено, такав акт законодавне власти је фактички потпуно ефикасан, упркос томе што је изричито недопуштен. То значи сматрати да је законодавно тело уистину свемоћно фактички, док се истовремено исповеда да се законодавчева надлежност има кретати у одређеним границама. На тај начин се постављају границе и истовремено се изјављује да се могу по вољи прекорачивати.”¹

Оцењивање уставности закона настало је из борбе појединца против свемоћи законодавне власти, из његове борбе за поштовање устава. Појединац је желео да се, у сукобу с влашћу, осигура не само од погрешне примене закона, већ и од оне исправне примене закона која значи примену једног закона који није у складу с уставом. Смисао оцењивања уставности закона састоји се, дакле, у томе да закон који није у складу с уставом не може бити примењен. Тај смисао оцењивања уставности закона изражавају управо и одредбе новог устава Југославије, по којима неуставан закон престаје одмах важити и по којима, у крајњем, закон који није у складу с уставом не може бити примењен.

Правне последице одлуке Савезног уставног суда о оцењивању уставности и законитости нормативних аката нису, разуме се, до краја утврђене, одредбама члана 130. Устава Савезне Републике Југославије. Те одредбе решиле су оно што је битно и основно у тој ствари: да неуставан закон, односно други пропис или општи акт не може више, макар и ограничено време, бити на снази после одлуке Савезног уставног суда којом је утврђена неуставност закона, односно неуставност и незаконитост других општих аката. Тиме нису решена сва питања последица одлуке Савезног уставног суда, која се имају решити — законом о организацији, поступку и правном дејству одлука тога суда.

Закон ће морати решити одређена питања последица одлуке о неуставности закона, односно о неуставности и незаконитости других општих аката: примена неуставних закона, од-

¹ Цит.: Мр Ратко Марковић, Покретање уставног спора о уставности нормативних аката, Београд, „Савремена администрација”, 1973, стр. 18—19.

носно других прописа и општих аката како на односе који су на основу тих аката правоснажно решени, тако, тим пре (a fortiori) на односе који нису правоснажно решени: примена прописа донесених за извршавање закона и других прописа који нису у складу с Уставом; извршење појединачних аката донесених на основу прописа који нису у складу с Уставом и савезним законом и, право на измену појединачног акта донесеног на основу прописа који, према одлуци Савезног уставног суда, није у складу с Уставом, односно са савезним законом.

Појединац, који је „љутито устао“ у заштиту својих права и који је исходно одлуку Савезног уставног суда о неуставности општег акта не може бити задовољан тиме што ће успети да одређен општи акт уклони из поретка, што ће другоме, на кога општи акт није примењен, користити тиме што неуставан акт више ни на кога неће моћи бити примењен. Он не може бити лишен користи коју и сам очекује од исхода спора о уставности који је покренуо. Он је устао, у ствари, да онемогући не само будућу примену неуставног општег акта, већ и примену неуставног акта на однос који је претходио покретању спора о уставности. Зато решење Устава по којем неуставан акт престаје важити даном објављивања одлуке о неуставности није довољно, са становишта интереса онога ко је покренуо спор о уставности. Закон ће морати осигурати и онеме на кога је општи акт правоснажно примењен да отклони последице примене једног неуставног општег акта.

Уставотворац је, усвајајући решење по којем неуставан општи акт престаје важити даном објављивања одлуке о неуставности тога акта, очито, усвојио и једну сасвим другу концепцију о последицама одлуке о неуставности општег акта, гледано са становишта интереса појединца. То је концепција по којој неуставан општи акт ни на кога не може бити примењен, без обзира на то да ли је појединачни акт о примени једног општег акта постао до покретања спора о уставности — правоснажан. Тој концепцији више не одговара решење из члана 388. Устава из 1974. године, по којем је измена коначног или правоснажног појединачног акта донесеног на основу неуставног закона, односно другог прописа и општег акта била могућа само под условом да од достављања појединачног акта до доношења одлуке о неуставности није протекло више од једне године. То решење одговарало је решењу (члан 384. Устава из 1974. године) по којем је неуставан закон остајао на снази још извесно време. Решењу новог устава, по којем неуставан закон престаје важити даном објављивања одлуке Савезног уставног суда о томе, не одговара решење по којем је право на измену појединачног акта било ограничено протеклом одређеног рока. Не треба ни рећи да се, за важења ранијег устава, појединац ретко могао користити правом на измену коначног или правоснажног појединачног акта. Јер, по природи ствари, стање је било такво да је, редовно, од достављања појединачног акта до доношења одлуке Уставног суда Ју-

гославије протекло више од једне године. Спор о уставности, односно одлука о неуставности закона, другог прописа и општег акта користила је, редовно, некеме на кога би неуставан закон тек требало да буде примењен, а, веома ретко, или готово никако, ономе на кога је такав закон већ примењен и ко је, због тога, управо и покренуо спор о уставности. То данас мора бити отклоњено.

Иако Устав утврђује (члан 124. став 1. тачка 2) да Савезни уставни суд одлучује и о сагласности закона, других прописа и општих аката и са потврђеним и објављеним међународним уговорима, одредбама члана 130. није решио питање последице одлуке по којој закон, други пропис и општи акт није у складу с међународним уговором.

Иако одредбе члана 130. Устава СРЈ не спомињу међународни уговор, јасно је да начела о последицама одлуке Савезног уставног суда о несагласности закона с међународним уговором важе и кад је у питању несагласност закона с међународним уговором. Треба имати у виду да Савезни уставни суд одлучује о сагласности закона и с потврђеним и објављеним међународним уговорима, и да, сходно томе, ни последица одлуке којом је утврђено да закон није у складу с међународним уговором не може бити друкчија него што је последица несклада закона с Уставом, односно несклада републичког закона са савезним законом. Устав СРЈ установио је, тиме што је утврдио да Савезни уставни суд одлучује о сагласности закона с међународним уговором, примат међународног права над домаћим правом, а логична последица тога примата јесте престанак важења закона који није у складу с међународним уговором. Очито је у питању један пропуст уставотворца, који се не може друкчије тумачити него као — пропуст. Закон о Савезном уставном суду зато, сасвим оправдано, говори, одредбама чл. 77, 80. став 1. и чл. 81, 82. и 83, о међународном уговору, тј. о последицама примене општег акта који није у складу не само с Уставом, савезним законом, већ и с међународним уговором. Тако је ван сумње да закон, други пропис и општи акт престаје важити и кад није у складу с међународним уговором.

Без обзира на дух и сврху заштите уставности и законитости, који су, мање или више, у сваком систему у којем постоји заштита уставности и законитости исти, постоје и одређене разлике у тим системима. Тако, нпр., постоји разлика између америчког и нашег система заштите уставности и законитости. У САД, заштита уставности остварује се пред редовним судовима, који су овлашћени, кад се постави питање уставности закона у његовој примени, да изрекну одлуку о неуставности закона. У томе систему заштите уставности није могуће да неуставан закон буде правноснажно примењен пре него што одлуку о уставности закона коначно изрекне Врховни суд САД. Зато се у томе систему не поставља питање измене одлуке донесене на основу неуставног закона. У нашем (и не само

нашем) систему заштите уставности и законитости одлуку о уставности закона не доноси редовни суд, који примењује закон, већ уставни суд. У нашем систему је, стога, могуће да одлука о примени закона постане правноснажна пре него што уставни суд донесе одлуку о томе да ли је закон уставан. Зато је у нашем систему потребно да постоји одредба, слична одредбама члана 388. Устава из 1974. године, којом ће бити уређено питање измене појединачног акта донесеног на основу неуставног закона.

Будући да је, и по новом Уставу Југославије, могуће да појединачни акт о примени неуставног закона постане коначан или правноснажан и пре одлуке уставног суда, поставља се питање да ли се појединац може заштитити од последица коначности, односно правноснажности појединачног акта донесеног на основу неуставног општег акта пре него што уставни суд изрекне о томе одлуку. Устав Савезне Републике Југославије (члан 132) усвојио је решење које је имао и Устав из 1974. године (члан 379), кад је реч о тој врсти заштите од коначних, односно правноснажних аката пре одлуке уставног суда о неуставности општег акта на којем је заснован појединачни акт. Савезни уставни суд може, у току поступка, до доношења одлуке (о уставности, односно неуставности закона, другог прописа и општег акта) наредити да се обустави извршење појединачног акта или радње који су предузети на основу закона, другог прописа или општег акта чија се уставност, односно законитост оцењује, ако би њиховим извршењем могле настати неотклоњиве штетне последице.

По одредби члана 132. Устава Савезне Републике Југославије, Савезном уставном суду остављено је на слободну оцену да ли ће, у наведеним случајевима, наредити да се обустави извршење појединачног акта или радње. Чим је обустава извршења појединачног акта или радње ствар слободне оцене Савезног уставног суда, та заштита од појединачног акта или радње — очито је — није довољна. Јер, Савезном уставном суду остављено је, у ствари, на слободну оцену, и одлучивање о томе да ли је одређена последица отклоњива или не. А, о томе не морају имати исте погледе онај ко тражи обуставу извршења, и Савезни уставни суд.

Закон о Савезном уставном суду² решава питање правног дејства одлука Савезног уставног суда одредбама Одељка 4.

Поштујући захтеве исправне законодавне технике, Закон о Савезном уставном суду не понавља одредбе члана 130. Устава СРЈ, којима су већ решена основна питања правних последица (правно дејство) одлука Савезног уставног суда о оцењивању уставности закона, тј. уставности и законитости других прописа и општих аката. Стога се, кад је реч о томе, увек морају имати на уму и уставне одредбе о томе, и одредбе Закона о Савезном уставном суду.

² „Службени лист СРЈ”, бр. 36/92.

Не понављајући, дакле, одредбе Устава, Закон о Савезном уставном суду уређује ова питања правног дејства одлука тога суда: (1) о неуставности, односно незаконитости општег акта политичке странке или удружења грађана; (2) о забрани рада политичке странке или удружења грађана; (3) начин отклањања последица насталих применом општег акта који није у складу с Уставом СРЈ или савезним законом; (4) дејство одлуке донесене о сукобу о надлежности; (5) о поништењу изборног послупка; (6) примена устава републике-чланице СРЈ који је у супротности с Уставом СРЈ, односно примена неуставног закона, другог прописа и општег акта; (7) права појединца на основу одлуке о неуставности, односно о незаконитости; (8) начин отклањања последица које се не могу отклонити изменом појединачног акта, те (9) последице примене закона, другог прописа и општег акта чију је неуставност отклонио сам доносилац — пре него што Суд одлучи о неуставности, односно незаконитости акта који оцењује.

Ако Савезни уставни суд утврди да општи акт политичке странке или удружења грађана није у складу с Уставом СРЈ или савезним законом, тај акт (односно поједине одредбе тога акта) престаје важити даном објављивања одлуке Савезног уставног суда којом је утврђена неуставност, односно незаконитост тога акта.

Забрана рада политичке странке или удружења грађана делује од дана достављања одлуке Суда органу који води регистар странака или удружења, који, даном кад му је одлука достављена, брише странку, односно удружење из регистра.

Одлука којом је утврђено да је појединачним актом повређена слобода или право човека и грађанина, а којом Савезни уставни суд поништава тај акт и наређује уклањање последице примене акта, делује од дана којим је одлука Савезног уставног суда о томе, достављена надлежном органу, односно правном лицу које је донело појединачни акт. То се односи и на радњу којом је учињена повреда слободе или права утврђеног Уставом СРЈ.

Кад Савезни уставни суд нареди на који ће начин бити отклоњене последице настале применом општег акта који није у складу с Уставом СРЈ или савезним законом, односно с потврђеним и објављеним међународним уговором, одлука тога суда дејствује од дана којим буде објављена у „Службеном листу СРЈ”.

Кад Савезни уставни суд донесе одлуку у спору о надлежности, дејство те одлуке настаје, такође даном објављивања у „Службеном листу СРЈ”.

Ако Савезни уставни суд поништи изборни поступак или део изборног поступка за избор савезних органа, та одлука дејствује од дана којим буде достављена надлежном органу.

Кад је реч о дејству одлуке Савезног уставног суда којом утврђује да устав републике-чланице, закон (савезни, републички) и други прописи и општи акти нису у складу с Уставом

СРЈ или савезним законом, Закон о Савезном уставном суду прописује да се устав републике-чланице, закон и други прописи и општи акти не могу примењивати ни на односе настале пре објављивања одлуке Савезног уставног суда о неуставности, односно незаконитости, ако до тога дана нису правноснажно решени. Закон је преузео једну одредбу Устава СФРЈ из 1974. године, која се односила на прописе и друге опште акте донесене за извршавање закона и других прописа и општих аката (извршни прописи) који, по одлуци Уставног суда, нису у складу с Уставом, односно са савезним законом: ти прописи — иако нису били предмет оцењивања уставности и законитости — неће се примењивати од дана објављивања одлуке о неуставности закона и других прописа и општих аката за чије су извршавање донесени извршни прописи. Закон, тако, сасвим исправно, решава питање судбине извршних прописа донесених на основу неуставног закона, другог прописа и општег акта, тако што прописује да се ти прописи не могу више примењивати. Закон, на тај начин, ускраћује непотребне спорове о уставности и законитости извршних прописа донесених за извршавање неуставних закона, других прописа и општих аката.

И Закон, као и Устав из 1974. године, прописује да се извршење правноснажних појединачних аката донесених на основу прописа који више не могу бити примењивани неће ни дозволити ни провести, а ако је извршење започето — оно мора бити обустављено.

Са становишта појединца и организација, најважније су — разуме се — одредбе Закона које се тичу последица које је произвела примена коначног или правноснажног појединачног акта донесеног на основу неуставног закона, другог прописа или општег акта. Закон даје право свакоме ко је погођен применом таквог акта да захтева измену акта. Овде је неопходно нагласити да је усвојено решење које је у интересу човека и грађанина: протек времена од извршења појединачног акта не спречава подношење захтева за измену тога акта. Једини услов који закон прописује за подношење захтева за измену појединачног акта јесте да захтев не буде поднесен после истека рока од шест месеци од дана објављивања одлуке Савезног уставног суда у „Службеном листу СРЈ”. Тако је Закон уставносудску заштиту учинио посве делотворном: Закон је напустио решење претходног устава, по којем је захтев за измену појединачног акта могао бити поднесен само онда кад од достављања појединачног акта до достављања одлуке Уставног суда Југославије није протекло више од једне године. Грађанин, за важења Устава из 1974. године, практично није имао, са становишта свога интереса, користи од успеха у спору о уставности и законитости ако је од извршења појединачног акта до дана кад му је достављена одлука Уставног суда Југославије протекло више од једне године. Веома је мали број појединачних аката који су, у то доба, могли бити измењени после успеха у спору о уставности и законитости. Устав СРЈ и Закон о Савезном ус-

тавном суду остварују тако саму суштину сврхе спора о уставности закона, прописа и општих аката: један неуставан закон, односно општи акт не може бити примењен ни на кога. Ако је и примењен, протек времена није разлог због којег последице примене не би могле бити отклоњене.

Закон има једну веома значајну новину, како са становишта интереса човека и грађанина, тако и са становишта праксе редовних судова и органа који решавају у управном поступку о правима и интересима грађана. Реч је о томе да Закон изричито прописује да је одлука Савезног уставног суда о неуставности закона, односно о неуставности и незаконитости другог прописа и општег акта разлог за понављање поступка пред органом (суд, орган управе, организација која врши јавна овлашћења, и др.) који је донео коначни или правноснажни акт чију измену грађанин захтева. Тиме је решена једна недоумица која је грађанима задавала главобоље онда кад су од судова или других органа захтевали измену појединачног акта. Тиме је отклоњена и потреба да Савезни уставни суд посебном одлуком наређује како ће бити измењена судска одлука у случају кад прописом о односном судском поступку то није предвиђено. У једном познатом случају изречене смртне казне, Уставни суд Југославије био је принуђен да изрекне да се правноснажна одлука Врховног суда Војводине о смртној казни има изменити понављањем поступка, будући да је Врховни суд Војводине сматрао да нема начина на који би могао изменити ту одлуку. Тако, нема потребе да сваки пропис о судском поступку (управном) одређује да је један од разлога за понављање поступка одлука Савезног уставног суда о неуставности закона који је у одређеном случају примењен на некога.

И Закон о Савезном уставном суду прописује, као и Устав из 1974. године, да се последице примене појединачног акта, онда кад оне не би могле бити отклоњене простом изменом појединачног акта, имају отклонити повраћајем у пређашње стање, накнадом штете, или на други начин — што ће наредити Савезни уставни суд.

У пракси уставног судства у СФРЈ било је, за важења Устава СФРЈ (и устава република и покрајина), недоумица о последицама престанка важења оспораваног закона, другог прописа и општег акта, односно измене тога акта у току поступка пред уставним судом. Прва последица тога била је, наиме, обустављање поступка. Истина, уставни суд је могао, и тада (члан 393. Устава СФРЈ) донети одлуку којом утврђује да је акт који је престао важити, или је измењен у току уставносудског поступка, био противуставан у време док је био на снази. Та одлука имала је дејство као и одлука о неуставности. Па, ипак, било је одређених недоумица, које су потицале отуд што је уставни суд, у томе случају, могао донети такву одлуку. То је, по схватањима која су преовладала у Уставном суду Југославије, значило да је Устав СРЈ оставио Уставном суду Југо-

Др Александар Јовичин
адвокат у Новом Саду

ПОРЕЗИ НА ИМОВИНУ

Увод

Крајем прошле године, тачније 26. децембра 1991. године, ступило је на снагу више пореских закона чија је примена почела већ 1. јануара 1992. године. Имајући у виду значај ових прописа, као и радикалне промене у фискалном систему Републике Србије, покушаћемо да анализирамо и укажемо на поједина законска решења, пре свега, са становишта њихове практичне примене.

У примени нових законских решења значајно место имају порези на имовину који су регулисани Законом о порезима на имовину.¹ Због тога смо се определили да, пре свега, размотримо овај републички Закон. При томе, треба имати у виду, да даном почетка примене тог Закона тј. са 1. јануаром 1992. године престају да важе одредбе Закона о порезима на имовину² и прописи донети на основу тог Закона. Међутим, поступак утврђивања и наплате прихода остварених за 1991. годину окончаће се према одредбама тих прописа, што значи да се на протеклу годину примењују стари прописи.

С обзиром на намену овог рада покушаћемо да у сажетом облику дамо сва три пореза која су уређена наведеним Законом а то су: порез на имовину, порез на наслеђе и поклон и порез на промет непокретности и права.

Порез на имовину

Овај порез плаћа се на право својине на непокретности-ма, право плодоуживања непокретности, право употребе непо-

¹ Службени гласник Републике Србије бр. 76 од 18. децембра 1991.

² Службени гласник Републике Србије бр. 20/90, 19/91 и 23/91.

кретности и право становања, право дугорочног закупа стана, пословних просторија и других непокретности, ако је то право стечено по нетржишним условима, као и на станарско право.

Када на непокретности поред права својине постоји и неко друго право које је предмет опорезивања тада се не плаћа порез на право својине на тој непокретности.³

Обвезник пореза на имовину је правно и физичко лице које је ималац наведених права, правно и физичко лице које је без одобрења надлежног органа подигло или стекло непокретност која је предмет опорезивања које се налазе на територији Републике.

Ако више лица остварује једно од права које је предмет опорезивања на истој непокретности, порески обвезник је свако од њих, сразмерно уделу.⁴

Основицу пореза на имовину представља тржишна вредност непокретности коју чине књиговодствена вредност, вредност коју утврђује надлежни порески орган или изузетно, када се ради о пољопривредном земљишту годишњи износ катастарског прихода тог земљишта. Када се ради о праву плодоуживања, праву употребе или становања или праву дугорочног закупа стана или права дугорочног закупа пословне просторије, које су предмет опорезивања, основицу опорезивања представља једна половина тржишне вредности непокретности на коју се односи то право.

Треба имати у виду, да на основу законског овлашћења ближе прописе о начину утврђивања пореске основице доноси министар финансија и да ће се тек доношењем тих прописа отклонити могућности разлика у примени законских одредаба о начину утврђивања пореске основице.

Пореска обавеза, код пореза на имовину, настаје даном стицања права, односно даном издавања употребне дозволе, односно у тренутку отпочињања коришћења непокретности или оспособљавања.

Стопе пореза на имовину су прогресивне изузев стопа пореза на земљиште које су пропорционалне и износе 3% на катастарски приход.

За израчунавање пореске основице и пореза користе се прописани коефицијенти који се множе са просечном месечном бруто зарадом односно платом запослених у Републици у последњем месецу године која предходи години за коју се утврђује порез, према подацима Републичког завода за статистику.⁵

Пореска ослобођења код пореза на имовину су многобројна и таксативно су набројана у Закону.⁶

Сам систем детаљне енумерације пореских ослобођења која су сврстана у седамнаест тачака на први поглед изгледа вео-

³ Чл. 2. ст. 3. Закона.

⁴ Чл. 3. ст. 1, 2. и 3. Закона.

⁵ Чл. 8. Закона.

⁶ Чл. 10. Закона.

ма прецизан. Међутим, са становишта законодавно-правне технике, чини нам се, да су таква набрајања, неприкладан, превише детаљно уређен систем, који у пракси може створити одређене тешкоће. Према нашем мишљењу, превише су детаљна набрајања па се у таквом начину регулисања пореских ослобођења и крију највеће могућности за различита тумачења појединих тачака, што има изузетан значај у практичној примени и остваривању једног од најзначајнијих права, јер од тога може да зависи статус пореског обвезника.

Порез на стамбене зграде или станове у којима станују порески обвезник или чланови његовог домаћинства, под којим се подразумева заједница живота, привређивања и трошења остварених прихода, посебно је регулисан и блаже је опорезован. У таквом случају порез се умањује за 35% на износ утврђене пореске основице и такво умањење се повећава за 10% за сваког члана домаћинства, с тим да укупно умањење не може прећи 75%.

Порез на наслеђе и поклон

Порез на наслеђе и поклон плаћа се на право својине на непокретности и друга стварна права на непокретностима која се наслеђују или примају на поклон.

Предмет опорезивања је и готов новац, новчана потраживања и покретне ствари ако им је појединачна тржишна вредност већа од износа једногодишње просечне бруто зараде односно плате запослених у Републици.

Висина једногодишње просечне бруто зараде односно плате запослених у Републици утврђује се према подацима Републичког завода за статистику у претходној години у односу на годину одређивања пореске обавезе. Имајући у виду висока инфлаторна кретања такво утврђивање предмета опорезивања може довести до тога да буду опорезоване и покретне ствари веома мале реалне вредности, што је свакако или пропуст у начину регулисања овог пореза или намера законодавца да се и такве вредности опорезују.

Обвезник пореза на наслеђе и поклон је физичко лице које наследи имовину која је предмет опорезивања као и физичко и правно лице које ту имовину прими на поклон.

Лице које је резидент Републике обвезник је овог пореза у односу на имовину стечену овим путем у земљи и иностранству, а лице које није резидент Републике обвезник овог пореза је само у односу на имовину остварену на територији Републике.

Пореску основицу пореза на наслеђе и поклон чини тржишна вредност имовине умањена за износ дугова, трошкова и других терета које је обвезник дужан да исплати или на други начин измири из наслеђене или поклоњене имовине и то даном настанка пореске обавезе.

Пореска обавеза у односу на наслеђе настаје даном правоснажности решења о наслеђивању а у односу на поклон даном закључења уговора о поклону, а ако уговор није закључен у писменој форми даном пријема поклона.

Ако је на непокретности која је предмет наслеђивања или поклона конституисано право плодоуживања, пореска обавеза настаје даном престанка тог права.

Ако уговор о поклону, решење о наслеђивању, или одлука суда нису пријављени, или су пријављени неблаговремено, пореска обавеза се утврђује као да је настала даном сазнања државног органа о томе.

Стопе пореза на наслеђе и поклон су прогресивне а увећавају се за 10% ако се обвезник налази у трећем наследном реду, односно за 20% ако имовину наслеђује или прима на поклон обвезник који није у сродству.⁷

Порез на наслеђе и поклон не плаћа наследник односно поклонопримаца првог наследног реда, брачни друг и унук оставиоца односно поклонодавца као и земљорадник другог наследног реда, ако је са оставиоцем односно поклонодавцем живео у домаћинству у тренутку смрти оставиоца односно у тренутку пријема поклона.

Пореза је ослобођен и наследник односно поклонопримац другог наследног реда на један наслеђен односно на поклон примљен стан, ако је са оставиоцем односно поклонодавцем живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре смрти оставиоца односно пријема поклона као и поклонопримац на уступљену му имовину у оставинском поступку коју би наследно да се наследник-поклонодавац одрекао наслеђа.

Пореза је ослобођено и правно лице на поклоњену имовину која служи искључиво за намене за које се образују фондови или фондације, уколико законом није другачије утврђено.

Порез на промет непокретности и права

Прометом непокретности сматра се пренос уз накнаду права својине, осталих стварних и других имовинских права као и размена једне непокретности или права за другу непокретност или право. Поред тога, прометом се сматра и стицање права својине или других права на основу правоснажне судске одлуке или другог акта државног органа.

Обвезник пореза на промет непокретности и права је продавац непокретности, односно права а ако се право преноси на основу уговора о доживотном издржавању обвезник пореза је давалац издржавања.

Пореска основица пореза на промет непокретности и права је тржишна вредност у тренутку настанка обавезе коју утврђује надлежни порески орган. Основицу пореза ако се

⁷ Чл. 16. и 17. Закона.

врши принудна јавна продаја чини продајна цена постигнута у поступку принудне јавне продаје. Када се врши размена једне непокретности или права за другу, основицу чини тржишна вредност сваке непокретности.

Основно правило је да пореска обавеза код пореза на промет непокретности и права настаје даном закључења уговора. Међутим, када није сачињен пуноважан уговор пореска обавеза настаје даном када је купац односно учесник у размени ступио у посед непокретности.

Ако се пренос права својине врши по основу уговора о доживотном издржавању, пореска обавеза настаје даном смрти примаоца издржавања, односно даном закључења уговора, уколико прималац издржавања за живота уступа непокретност даваоцу издржавања.⁸

Ако се пренос права својине врши на основу одлуке суда или решења надлежног државног органа пореска обавеза настаје даном правоснажности те одлуке а ако уговор или одлука суда нису пријављени или су пријављени неблаговремено пореска обавеза се утврђује као да је настала даном сазнања државног органа о промету непокретности.

Стопа пореза на промет непокретности и права је пропорционална и износи 3%.

Порез на промет непокретности и права не плаћа се када се право преноси ради измирења јавних обавеза у поступку принудне наплате као и када страном дипломатско или конзуларно представништво преноси право под условом реципроцитета. Овај порез се не плаћа ни код улагања непокретности у капитал деоничких друштава, односно друштава са ограниченим одговорношћу као и када грађанин откупом станарског права стекне сувојину или својину на стану или стамбеној згради у друштвеној својини. Поред тога, пореза на промет непокретности и права ослобођен је пољопривредни произвођач када прибавља путем замене пољопривредно земљиште ради груписања земљишта у циљу лакше обраде.

Наплата пореза на имовину

Утврђивање пореза на имовину врши се на основу података из пореске пријаве, пословних књига обвезника и других података с тим да је надлежни порески орган дужан да донесе решење о висини пореза најкасније до 30 априла године за коју се утврђује порез на имовину.

Обвезник пореза на имовину дужан је да поднесе пореску пријаву до 28. фебруара године за коју се врши утврђивање пореза.

На имовину коју стекне или почне да користи у току године или му по другом основу настане пореска обавеза, прија-

⁸ Чл. 24. ст. 3. Закона.

ва се подноси у року од 15 дана од дана настанка пореске обавезе.

Пријава се подноси пореском органу на чијој територији се налази имовина, а ако се ради о покретној имовини, пријава се подноси пореском органу на чијој територији порески обавезник има пребивалиште.

Рок од 15 дана одређен је и за општински суд који је дужан да правоснажно решење о наслеђивању односно одлуку суда о утврђивању права својине на непокретности достави надлежном пореском органу, након правоснажности.

Према изричитој одредби Закона⁹ суд је дужан да надлежном пореском органу након овере потписа уговарача на уговору којим се врши пренос права својине на непокретности, односно другог права, достави један примерак уговора, најкасније у року од 5 дана од дана овере потписа уговарача. За неизвршење ове обавезе новчаном казном од 10.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу или суду.

Годишњи порез на имовину плаћа се тромесечно и доспева за наплату средином сваког тромесечја.

Порез на наслеђе и поклон и порез на промет непокретности и права, када се утврђује решењем надлежног органа плаћа се у року од 30 дана од дана достављања решења.

Законом је предвиђена могућност да се одложи почетак плаћања пореза или да се одобри плаћање доспеле пореске обавезе у ратама, у ком случају се врши обрачун камате, што се све одређује посебним решењем. Међутим тај рок не може бити дужи од 6 месеци од дана достављања решења.

*
* * *

Закон о порезима на имовину има низ недостатака од којих ћемо указати само на неке.

Пре свега, овим Законом се опорезује и оно што није имовина, из чега произилази да су законодавно правна решења тражена ради обезбеђивања фискалних прихода државе. Пореске обавезе пренете су на широк круг грађана без прављења довољно разлика у економској снази и могућностима пореских обавезника. Полазећи од таквог циља и одређивање пореских основица је крајње апроксимативно.

Тако, на пример, основицу за опорезивање права плодуживања, права употребе или становања или права дугорочног закупа стана или права дугорочног закупа пословне просторије представља тржишна вредност непокретности. Свакако да би другачији начин одређивања основице за опорезивање код ових права био адекватнији јер ова права немају никакве везе

⁹ Чл. 34. Закона.

са тржишном вредношћу непокретности на којој су конституирана.

Посебно место у систему Закона има пореска тарифа у којој се висина пореске стопе утврђује према пореским основама које се утврђују путем коефицијената који се множе са просечном месечном бруто зарадом односно платом запослених у Републици у последњем месецу године која претходи години за коју се утврђује порез. Када се узме у обзир да је ово општи принцип по коме се утврђују стопе пореза, које су иначе прогресивне а да се све то односи на предмет опорезивања који је веома хетероген, обухвата и многа права која нису имовина, тек тада се може сагледати какве апсурдне ситуације могу настати у конкретној појединачној примени тих законских одредаби.

Код пореза на наслеђе и поклон предмет опорезивања су и готов новац, новчана потраживања и покретне ствари чија је појединачна тржишна вредност већа од једногодишње просечне бруто зараде односно плате запослених у претходној години.

Законом уопште није регулисано како се то опорезују новчана потраживања и када настаје пореска обавеза код овог опорезивања. Сматрамо да је потпуно апсурдно опорезивање новчаног потраживања, јер ако се ради о потраживању, онда је јасно да је то само евентуална имовина, а нешто што је неизвесно не може бити предмет опорезивања.

Закон има и других недостатака који ће се још боље уочити приликом његове примене. У прилог томе говоре већ најављене измене овог Закона, иако је његова примена тек започела. Међутим, да би се у пракси проверио овакав концепт Закона који радикално одудара од ранијих законодавно правних решења и система пореза, биће свакако потребно дуже време а и другачији друштвени, економски и други услови који у овом моменту нису у довољној мери повољни да би се у пракси на поуздан начин проверила законска решења.

ГОДИШЊИЦЕ

Др Радивој Степанов

доцент Филозофског факултета у Новом Саду

БОРБЕ ТАСИЋ — SUB SPECIE AETERNITATIS

Навршава се, ове 1992. године, стогодишњица рођења Борба Тасића, једног од „најистакнутијих грађанских интелектуалаца свога времена”,¹ угледног филозофа и теоретичара права, познатог и изван наше земље, који је „довео новим путем нашу правну науку између два рата и довео је на висину савремене науке”.² До Борба Тасића наша правна наука је „и поред изузетака, често сјајних, какви су били С. Јовановић, Ж. Перић и Т. Живановић, патила од два главна недостатка: била је сувише догматичка и у њој је теорија била мало развијена. Са Тасићем, она се оба ова недостатка ослобађа... Наша се теорија права уздиже на висину светске науке и њени резултати се цене и на страни”.³

Борба Тасић рођен је у Врању, 25. октобра 1892. године. Школовање је започео у родном месту а завршио у Београду. Правни факултет у Београду уписује шк. 1911/12. године, а на истом Факултету дипломирао је јула 1919. (прекидајући студије за време трајања Првог светског рата). Усмени докторски испит са успехом полаже марта 1920, а већ у мају исте године одбранио је докторску дисертацију под насловом *Проблем оправдања државе* на Правном факултету у Београду пред Комисијом тадашњих највећих српских правничких имена: Живојином Перићем, Слободаном Јовановићем и Томом Живановићем.

¹ Види, Милован Митровић: *Југословенска предратна социологија*, Београд, Истраживачко-издавачки центар ССО Србије, 1982, 125.

² Радомир Лукић: *Борба Тасић*. У књизи: *Борба Тасић: Избор расправа и чланака из теорије права*, припремио академик Радомир Лукић, Београд, САНУ, књ. 6, 1984, 4.

³ Исто, 5.

Универзитетску каријеру Борбе Тасић је започео на Правном факултету у Суботици избором у звање доцента 1921. године. У Љубљани је 1923. изабран за ванредног професора за *Филозофију права и Уставно право*, а 1930. је краљевим указом постављен за редовног професора за *Енциклопедију права* на Правном факултету у Београду. Од 1938. до 1941. године, Борбе Тасић је декан београдског Правног факултета, а у јануару 1940. године постаје главни уредник часописа *Архив за правне и друштвене науке*. Један је од иницијатора (уз М. Аврамовића, Ж. Јовановића, Ф. Никића) и први и једини председник *Друштва за социологију и друштвене науке*, те уредник и највреднији сарадник *Социолошког прегледа* чију прву књигу уређује 1938. године. Румунски Институт за јавно право 1931. године изабрао је Борба Тасића за (свог) дописног члана.

Окупацијом Југославије 1941. године Борбе Тасић је удаљен са Универзитета, али остаје у Београду, где је под не баш сасвим разјашњеним околностима, крајем августа 1943. године, ухапшен од Гестапоа и стрељан на Бањици (у педесет првој години живота) „због својих антифашистичких убеђења“⁴ и „хуманистичког става“.⁵

У радном добу које је потрајало једва двадесетак година (од 1920. када је докторирао до 1941. када је удаљен са Универзитета) Борбе Тасић је за собом оставио научно дело импозантно како по научним димензијама и резултатима, тако и по броју објављених и саопштених радова. Његови радови штампани су у готово свим југословенским часописима, „а тридесетак расправа, чланака и приказа на светским језицима објавио је у најугледнијим светским часописима и публикацијама“.⁶ Ваља истаћи да су Тасићеве радове и чланци излазили и у Споменницама чувених правника Мориса Орија, Ореста Ранелатија и Пола Негулеског, а један број радова објавио је у виду посебних књига, уџбеника и брошуре.⁷

Управо због тога је и пут до израде комплетне библиографије радова Б. Тасића био сложен и постепен. Најпре је француски часопис *Sociologie et Droit Slaves* у броју 4. из 1946. и бр. 1. за 1947. годину пописао Тасићеве радове из *Архива за правне и друштвене науке* и *Социолошког прегледа*. Године 1968. Риста Симоновић је у својој књизи *Људи и дела* (Врање) забележио 191 Тасићев рад, а у књизи *Грађа за библиографију Теорије државе и права* (Нови Сад, 1972) др Поповић Милијана евидентирано је 206 Тасићевих радова. Недавно, 1990. године професор Правног факултета у Нишу др Миролуб Симић

⁴ Исто, 5.

⁵ Види, Миролуб Д. Симић: *Библиографија Борба Тасића*, Ниш 1990, 10.

⁶ Исто, 11.

⁷ Исто, 11.

објавио је *Библиографију радова Борџа Тасића* (Ниш), „мно-
го потпунију од сличних које су до сада урабене“.⁸

Када је у питању „подробна оцена“ научног дела Борџа Тасића она — по речима Тасићевог некадашњег сарадника а сада маркантног имена у теорији, социологији и филозофији права, академика Радомира Лукића — још није дефинитивно изречена и на њу ће се „још чекати“. Наиме, Тасићеви радови садрже, чини се, непролазну научну свежину, актуелну присност са савременошћу и интензивна (несвакидашња) подстицајна својства. Отуда није необично што су о богатој Тасићевој научној оставштини писала и за њу показивала живи интерес бројна домаћа имена правне науке и хуманистике, као Радомир Лукић, Јован Борђевић, Данило Баста, Мирољуб Симић, Гордана Вукадиновић, Андрија Стојковић, Будимир Кошуткић, Милијан Поповић, Митровић Милован, итд., и коначно, што занимање за његово дело и данас траје. Бројна су истраживачка подручја и научне области у која својим радовима залази Борџе Тасић: *Теорија права, Теорија државе, Уставно право, Управно право, Филозофија права, Међународно право, Социологија, Социологија права, Филозофија, Теорија политике, актуелна политичка и друштвена питања*, итд.⁹

Борџе Тасић је објавио књиге: *Проблем оправдања државе* (докторска дисертација која није штампана у целини), *Одговорност државе по принципу једнакости терета*, *Увод у правне науке*, и на француском, одржана хашка предавања *Conscience juridique internationale* (*Међународна правна свест*).

У књизи *Проблем оправдања државе* Тасића занима питање „какав циљ треба да оствари држава у друштву, циљ рационалистички схваћен, као »рационализирање стварности«“.¹⁰ Ово захтева да се зна шта стварно јест држава да би се могло рећи каква она треба да буде. Идеална држава по његовом мишљењу може бити само она држава у којој су сви истовремено и поданици и власници — у којој се, дакле, идентификују држава и друштво. „Идеални моменат“ у развоју ка идеалној држави остварен је кад она постане само центар споразума који принуду чини потпуно излишном.

⁸ Систематика *Библиографије Борџа Тасића* коју је сачинио проф. др Мирољуб Симић обухвата: I. Посебно штампана дела Борџа Тасића (14), II. Радове (Б. Т.) штампане у календарима, зборницима и другим колективним публикацијама (79), III. Радове штампане у часописима народа Југославије (III/1 Расправе, чланци и прилози (217); III/2 Оцене, прикази, белешке, осврти, дискусије и некролози (254); IV. Радови штампани на страним језицима (34), V. Радови штампани у дневним и периодичним листовима (39), VI. Предговори (2), VII. Песме (2), VIII. Преводи (5). Укупно је у Симићевој књизи нотирано 564 радова Борџа Тасића, а посебно је презентирана и *Библиографија радова о Борџу Тасићу домаћих и страних аутора* (закључно са 1990. годином) која садржи 73 пописне јединице.

⁹ Исто, 113—9.

¹⁰ Радомир Лукић: *Борџе Тасић*. У књизи Борџе Тасић: *Избор расправа и чланака из теорије права*, 6.

Одговорност државе по принципу једнакости терета је рад у самом врху мајсторске примене догматског метода „у вези са социолошким методима” и сталног обраћања пажње „на друштвене услове и друштвену функцију права”. Иако обрађује позитивно правне прописе, ово дело Борба Тасића значајним делом спада у теорију права. Наиме, у овом делу Б. Тасић је „засновао свој поглед на право као динамичку и сложјену појаву при чијој примени се мора одбацити сваки формализам и догматизам, сваки аутоматизам и шематизам, где применивач треба да слуша живо срце друштва и да ствара”.¹¹

Увод у правне науке (*Енциклопедија права*) појавила се у више издања: I издање, Београд 1931, 305 стр. + 4 стр. 4°. (Литографија Коста М. Бојковић); II издање, Београд 1933, 333 стр., 8°; издање, Београд 1938 (Предавања подешена за студенте прве године, штампарија „Соко”), 173 стр., 8°; III издање направљено и допуњено, штампарија „Привредник”, Београд 1941, стр. 234. Иако рађено као уџбеник за студенте права, „ово је дело — каже проф. Радомир Лукић — далеко превазишло ову сврху и у ствари, нарочито у првом издању, оно садржи целу једну оригиналну теорију права”.¹² Друго и треће издање ове књиге Тасић је „ослободио низа тешких места и тананих анализа сложјених проблема, особито филозофских” и „донео неке новине у обради појединих питања”. На тај начин, сва три издања *Енциклопедије права* „заједно дају једну целовиту и потпуну не само теорију права него и основе филозофије и социологије права”.¹³

У хашким предавањима *Conscience juridique internationale* (La Hage, 1939) Б. Тасић истиче идеју (*hic et nunc*, 1992. посебно актуелну) према којој је рат превазиђен као средство уређивања међународних односа. Међународни мир и међународно право могу се остварити на основу међународне солидарности, која објективно постоји и која све више доводи до стварања заједничке међународне свести (Р. Лукић).

У односу на Тасићеве књиге, примећује академик Р. Лукић, можда су још важнији његови одиста бројни чланци у којима је „низ проблема обрадио на продубљен начин показујући у потпуности сав свој смисао за откривање везе међу појавама, за продирање у сву сложеност друштвених појава, за тражење њихове последње суштине”.¹⁴

Постоје у југословенској правној литератури два настојања да се систематизује научно дело Борба Тасића. Најпре је, давне 1929. године Илија А. Пржић приступио таквом подухвату, а једну новију систематизацију Тасићевог дела сачинио је проф. Р. Лукић. Ваља напоменути да је Р. Лукић систематизо-

¹¹ Исто, 8.

¹² Исто, 9.

¹³ Исто, 9.

¹⁴ Исто, 12.

вао (само) Тасићеве чланке, и то у три групе. Прву, најобимнију групу чине они радови у којима Тасић разматра општи појам права и државе (нпр.: да ли држава може чинити противправне радње, о правном лицу, о подели државних функција, о народној суверености, о субјективном праву, о начелу једнакости грађана пред законом, о дискреционој оцени, итд., итд.); другу групу чине чланци у којима Тасић разматра Дигијеву и Келзенову теорију утврђујући „њихове основне сличности“, а у трећу групу спадају они радови који се односе на тумачење права.¹⁵

Чини се да су данас, управо на стогодишњицу рођења Борба Тасића, када живимо у времену тешко нарушене (и нарушаване) правне и опште сигурности, крајње неизвесног мира и прогредирајуће аномије, особито актуелни и вредни ревитализације они његови радови и чланци који се односе на проблем мира и сигурности у теорији и филозофији права као и ретроактивног деловања, одн. повратне силе закона.

У чланку *Проблем мира у филозофији права*¹⁶ Тасић „полазећи од основне чињенице модерног доба да живимо интернационално и да су судбине народа тесно повезане“ верује да се може говорити о могућности налажења и остварења средстава за уклањање рата, преко шансе која је диктирана „интересима и разумом“. У овом чланку, као аргументацијски прилог ставу који заступа, даје се теоријски елабориран преглед модерних теоријских становишта, одн. гледишта о остварењу мира: енглеско-либералистичка или економско-пацифистичка теорија, „Überstaat“ теорија, Освалд-Штенглерово становиште, правне теорије русоистичке или кантијанске провенијенције, католичке теорије Св. Августина, солидаристичке теорије и хришћанске етичке теорије. Најзад, као хуманиста и демократа Тасић се одређује према питању мира тако што полази „од факта да данас има пуно разлога за сарадњу народа и да су извесно нивелисање, културно и морално, у једном смислу и политичко, као и извесно јединство у схватањима народа, тачније, међународне свести, дати у довољној мери...“¹⁷

Научном расправом *Закон нема повратне силе*¹⁸ Борбе Тасић је заузимајући критички став у првом реду према Рубијеовим теоријским становиштима изнетим у делу *Les conflits de lois dans le temps* (том I, 1928) „назначио своја гледишта — како сам каже — не развијајући их“. У погледу ретроактивности закона, Тасић налази да принцип по коме „закон нема повратне силе има рационалну вредност“, односно „заснован је

¹⁵ Мирољуб Д. Симић: *Библиографија Борба Тасића*, 15.

¹⁶ Борбе Тасић: *Проблем мира у филозофији права*, Београд, Правна мисао, јули—август 1936, бр. 7. и 8, 11—12.

¹⁷ *Исто*, 1.

¹⁸ Борбе Тасић: *Закон нема повратне силе*, Београд, Архив за правне и друштвене науке, год. LXII, књ. XXXII, јануар—јуни 1976, бр. 1—2, 77—94.

на идеји права".¹⁹ Ред и стабилност односа захтевају да се сваки нови закон односи на будуће ситуације. Из тога се може разумети, да је одступање од овог принципа ретроактивног деловања закона прихватљив „само ако то закон изричито каже“, јер у супротном се тешко нарушавају принципи правне државе, тзв. владавине права, правне сигурности грађана и инаугуришу општа аномијска стања. Тасић у овом чланку, прегледно и веома занимљиво пропитује повратно деловање закона у опцијама теорије о стеченим правима, Ласаловој теорији, Објективистичкој теорији, Теорији Бонказа-Афолтера и Вареј-Сомје-ра, Атомистичкој теорији Рубијеа, те, Теорији Диги-Жеза.

Резимирајући *grosso modo* Тасићеве научне заслуге, ваља констатовати да се оне испољавају: *прво*, у оспособљавању науке у односу на њено коришћење у пракси, уочио је три фазе: (а) емпиријску или рутинерску, (б) рационалистичко-дедуктивну и (в) апстрактно-научну (позитивистичку, индуктивну);²⁰ *друго*, у правну науку уопште увео је социолошки метод — „метод којим се заиста може обухватити сва комплексна проблематика права“;²¹ *треће*, у ширини у области тумачења права — „допринос не само нашој већ и светској науци“;²² *четврто*, у оснивању наше савремене социолошке школе и иницирању „кретног емпиријског социолошког истраживања“.²³

Вредности Тасићевог научног дела, без сумње су у следећем: *прво*, оно је и дан-данас *модерно* (иако писано у првој половини XX века) јер успешно кореспондира са најновијим токовима промене парадигме правних и друштвених наука; *друго*, оно је и сада преко *потребно* јер показује како се надилази ниво правног позитивизма, идеолошке догматике и провинцијалистичке фасцинације појединим атрактивним темама; и *треће*, Тасићево дело је *особито корисно* јер представља синтезу учености и искустава како се право „цивилизовано“ може примењивати, како се уместо парцијалног и ланчког објашњења успешно могу користити синтетички и холистички приступ праву и правној регулацији.

¹⁹ Исто, 77.

²⁰ Види, Милован Митровић: *Југословенска предратна социологија*, 127.

²¹ Радомир Лукић: *Борбе Тасић*. У књизи: *Борбе Тасић: Избор расправа и чланака из теорије права*, 17. „Сува правничка материја — каже професор Лукић — понекад досадна кад је обрађују неталентовани, у његовим рџама је постајала жива, занимљива, с пуно живописних појединости и с безброј веза са суштином и судбином човека и друштва“ (исто, 17).

²² Исто.

²³ Види, Данило Баста: *Преображају идеје права. Један век правне филозофије у Правном факултету у Београду (1841—1941)*, Београд, Правни факултет, 1991, 32—39.

ПРИКАЗИ

УЗ КЊИГУ ЖАНА ОДРИЈА „ИНДОЕВРОПЉАНИ“

Након читања књиге Жана Одрија *Индоевропљани* (Jean Audry, *Les Indo-européens*), која је на српском језику објављена у Сремским Карловцима 1990. године у издању угледне Издавачке књижевнице Зорана Стојановића, историјска утемеленост идеје о стварању Заједнице европских народа постаје много очигледнија. Аутор је сажетом, али подацима богатом синтезом досадашњих истраживања прошлости људских заједница индоевропског говорног подручја, скренуо пажњу на блискост која међу њима постоји. Осим *сродности језика и деобе истог животног простора*, стара индоевропска друштва повезује сличност *друштвене организације, религије* и, што је за нашу струку значајно, *сродност правних институција*. По мишљењу аутора, могуће је аргументовано говорити о постојању јединственог неписаног *индоевропског права*. Упориште за ову тезу он налази управо у етимолошкој и садржајној блискости *правних института* који су били познати готово свим древним индоевропским друштвима. Они су се постепено формирали под утицајем сличних религијских схватања и у оквирима истоветне друштвене организације патријархалног типа. Зато и није могло бити већих разлика између *породичних, племенских и сеоских институција* у индоевропским друштвима *заједничког доба*. Попут других аутора који су се бавили овом проблематиком (V. Raymond Charles, *Histoire du droit penal*, Presses Universitaires de France, Paris, 1955), Жан Одри нарочиту пажњу посвећује доминантној друштвеној улози породичног старешине. „Глава породице је, унутар своје породице, једини судија; према споља, он је једини њен представник. Једини он одговара за дела која је извршио један члан његове породице. Само он може да изврши освету, да тражи одштету („дена крви“), да иде пред суд.“ Такву организацију аутор налази у великим словенским породичним задругама, у јерменским, грчким, римским и породицама других индоевропских народа тога доба. (Она, у донекле измењеном облику, испуњава и свакодневницу наших савременика који још увек живе у неразвијеним, патријархалним заједницама; В. Милутин Р. Бурчић, *Чувари бесе*, САНУ, Београд, 1979). У њима су друштвени односи уређени сличним обичајним правилима понашања и аутономним одлукама породичног старешине. Та

сличност се може објаснити оскудицом материјалних добара, перманентном суоченошћу са истим егзистенцијалним проблемима, развијеним култом умрлих предака, али и одсуством ефикасне друштвене организације која би могла да потисне власт оца породице. Наиме, тек са појавом првих држава настале су правне норме које су се међусобно знатније разликовале. Носиоци државне власти су својим прописима допуњавали, другачије санкционисали, мењали или потискивали обичаје успостављајући нове односе у друштву. Правила понашања нису више настајала спонтано, већ вољом одређених група људи. Од тада су разлике међу индоевропским народима бивале све веће. Оне су посебно дошле до изражаја након стварања националних држава и доношења великих кодификација. Но, и у периоду највеће националне еуфорије, било је аутора који су сматрали да су „разни европски народи много мање независни једни од других; јер, извесним својим странама, сви они чине део једног истог друштва, још неповезаног, истина, али које све више постаје свесно себе.” (Емил Диркем, *О подели друштвеног рада*, Београд, 1972, стр. 153). Ове пророчанске мисли, које су пре столинак година изазивале неверицу, добијају потврду у актуелном настојању да се створи Заједница европских народа. Економски, политички, војни и други интереси, као и свест о заједничкој прошлости обележеној међусобним територијалним претензијама и ратним сукобима, подстакли су процес уједињења. Земље Европске заједнице су приступиле уједначавању правне регулативе. Унификацијом би требало да буде учињен први корак ка јединственом европском праву. „Видјели смо међутим да је свако право увјетовано политичком концепцијом, политичким нормама које су очито везане за националну државу која представља посебну културно-политичку, а потом и правну концепцију.” (Др Станко Франк, *О унификацији закона, Споменица Мауровићу*, Београд, 1934, стр. 301). Стога је неизвесно колико је потребно времена да Европа нација прерасте у Европу грађана и да ли ће тај процес икада бити окончан. Чак и када би постојеће државе ограничавањем сопственог суверенитета омогућиле стварање јединственог права, отворило би се питање његове примене и ефикасности. Грађани уједињене Европе ће се толико разликовати по својим економским могућностима, религијским схватањима, традицији, култури, по просечном нивоу образовања и сл., да је тешко замислити правну регулативу која би могла да премости све те супротности. Норме јединственог права би морале бити изразито апстрактне и ограничене на значајније области друштвеног живота. Ако је тачна мисао Емила Диркема „да је једноликост већа, уколико се више враћамо у историју” (*op. cit.*, стр. 167), разлике међу људима би у будућности могле бити све изразитије. Да ли је у таквим условима могуће створити ефикасно јединствено право попут оног које је спонтано настало у периоду заједничког живљења древних индоевропских друштава о ком пише Жан Одри?

Мр Душан Николић
асистент Правног факултета
у Новом Саду

ИЗ РАДА ОПШТИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА АДВОКАТА

Лападат Ливиус
адвокат у Зрењанину

ПОГЛЕДИ НА ПРАВОСУБЕ*

Ову тему треба размотрити са гледишта замена старих прописа новим као резултат промене друштвено-економске ситуације и прилагођавања на нове тржишне услове, а с друге стране у реализацији тако постављених циљева, конкретну примену прописа на деловање правосудних органа, те осталих чинилаца везаних за овакво деловање (као што је адвокатура и др.).

Неспорно је да је промена друштвено-политичког поретка створила услове за промену закона, устава, прописа и др. но, мени се чини да је нова власт приступила само дотеривању извесних прописа, адаптацији тих прописа на нове услове, да су такве промене уствари жеља да се законодавство прилагоди дневној политици, и на тај начин у ходу да се омогући прилагођавање закона и др. на постојеће стање. Мислим да се на тај начин продужава онај стил у правосудју примењен и у претходном режиму, и због тога долази до честе потребе за измену закона и прописа, у било којој правној области. То наводи на закључак да се један правни поредак, једно правосудје које би заувек поставило основе једне правне државе, не може да оствари све догле док се политичка ситуација, па и економска, коначно не среди, док се превирања у тим областима живота не отклоне. Склон сам веровати да је тзв. нова власт, уствари стара, и по менталитету људи који у њој учествују, и по основним начелима које примењује. Треба коначно схватити да се у правосудју не могу вршити експерименти.

* Излагање на годишњој скупштини ООА Зрењанин, одржаној 16. 10. 1992. Објављивањем овог прилога Редакција „Гласника“ отвара странице за нову рубрику са наднасловом записаним изнад овог текста, у очекивању да објави сличне или другачије прилоге из рада и активности општинских организација адвоката.

У потврду мојих тврђења истакао бих следеће:

— доношење једног устава (за Републику Србију) са огромним овлашћењима председника Републике што даје могућност злоупотребе власти једне личности, а непредвиђање, на пример, одређивања превремених избора. Рекло би се да се ради о једној правној области која нема везе са правосуђем и не може бити тема овог излагања, али тај моменат треба гледати у контексту других појава, као на пример, организацији судова, избору судија, и др. што конкретизује садржину правног живота, рад судова, па и наше деловање у том оквиру.

— нерешавање питања природе својине. Већ две године у нашој Републици још није јасно шта је то својина и то она која се некада називала друштвена својина. А такав приступ одређивању компонената појма једне својине која није приватна, доводило је и раније а и сада доводи до апсурдне ситуације да је својина била свачија и ничија (а да ипак један одређени круг људи њоме управља и стиче приходе). За нас, овакво теоретско расправљање и не би било важно. Али, постојање једне такве својине, у духу ранијег схватања, уз минималне промене и корекције тек ради прилагођавања садашњем тренутку, обавезно доводи до деконкретизације титулара такве својине, до његовог уопштавања и до осећаја судије и представника тих титулара да обавезно такву својину треба заштитити, чак и у ситуацијама када живот доказује да је она штетна. Старије колеге се вероватно још сећају када су сељаци водили спорове по тужбама задруга, из кооперативног това свиња, јер су након што су испоручили задруги свиње, још остали и дужни.

Када сам рекао да законодавство, у ствари не доприноси да један закон опстане у неизмењеном облику, дуже време, него да оно делује у ходу решавајући текуће проблеме, нисам указао на другу појаву у правосуђу а то су врховни судови, они су тада били, а и сада јесу, у ситуацији да својим такозваним „обавезним ставовима“ уведу у наше правосуђе и прецедентно право, поред већ постојећег законодавног. Појава таквог деловања судова, јесте у ствари корекција несавршених прописа који нису могли да прате правни саобраћај друштва и њихово прилагођавање датом тренутку. У том правцу навео бих један пример који указује на непостојање и неприхватање основних грађанских принципа грађанског права: забрањена је трговина валутом, а ипак се санкционише последица такве једне трговине, или пак једноставно решавање последица из спорова насталих у промету валута. Још и сада се примењује становиште суда да треба вратити ону вредност која је била на дан када се валута требала вратити, наравно са каматама које не покрију стварну вредност валуте на сам дан исплате — враћања. Принцип грађанског права ког реституције јесте враћање оног што је дато, дакле еквиваленција престација. Применом тог становишта, или пак измењеног будући да и судови „дливају“ мењајући такав став, јесте последица заштите једног правног поретка који упорно, вештачким мерама држи вредност једне валуте на нивоу који држави одговара, а на штету грађана. Овај пример мо-

жда још и највише доказује у којој мери је правосуђе везано за одређену политику државе, и сав апсурд заступања такве једне текуће политике државе.

У том правцу навео бих један пример из кривичног законодавства: по чл. 249. КЗ лице које организује пребацивање групе људи преко границе кривично може одговарати од 6 месеци до 5 година затвора. Такав члан још увек постоји. Наводим га само зато што указује на једну апсурдност без премца, и што ових дана поново треба да браним једно лице оптужено по том члану. Некада је кривични закон предвиђао кривично кажњавање за недозвољен прелаз (у ствари без исправа) државних граница. Сада је такав прелаз као прекршајно кажњив. У десетак случајева где сам се појавио као бранилац, она лица која су помогла тим прекршителјима кажњавана су стропим казнама и конфискацијом имовине, док би сами прекршиоци након издржавања прекршајне казне били ослобођени. Конкретно, ради илустрације, испада да лопов буде ослобођен, а онај који му је помогао, бива строго кажњен.

Једно од актуелних питања и проблема које се појавило у правосуђу, јесте и повраћај земље, те продаја друштвених станова. Враћа се она земља која је по Закону о земљишном фонду одузета, као и она која је одузета конфискацијом. Има једна појава на коју треба указати. Неземљорадницима је одузета земља изнад 3 h. Има пуно случајева да је таква земља одузета након доношења Закона о земљишном фонду који то такође предвиђа. Али, та одузета земља не враћа се земљорадницима. По мени то представља апсурд. Заложиио бих се за допуну прописа о враћању земље.

Друго питање, у вези враћања земље за нас је такође интересно — ступање у посед. Према мојим сазнањима, комисије су често закашњавале са доношењем решења о враћању и на тај начин омогућиле задругама да читаву годину користе бесплатно земљу. Само питање наплате накнаде за искоришћење земље, правно је дискутабилно. Закон не утврђује, када се лице коме се враћа земља сматра власником. Примењујући досадашње прописе, такво лице постаје власником даном уписа у земљишној књизи. У поступку враћања земље прибегло се и примени комасације, опет у циљу заштите задружних комплекса, те уступањем новим власницима земље лошијег квалитета и бонитета. И опет се причало о оном принципу заштите друштвене својине.

Продаја друштвених станова јесте посебно питање: да ли се може омогућити једном грађанину куповина стана за јефтине паре (образложење законодавца је да је тај грађанин дуго времена плаћао допринос за стамбену изградњу), а одмах продати за скупе паре, односно за стварну вредност стана. Ова појава би се и могла прихватити, али се поставља питање, а шта је са осталим грађанима који су такође плаћали доприносе и на који начин ће се њима вратити тај допринос.

Говорећи о грађанском праву, мора се казати да је друштво односно држава, одређеним мерама заштите правног поретка, ограничавала и сүзила деловање основних принципа на којима се целокупно грађанско право заснивало.

«Овде желим да кажем о појавама које су у правосудју омогућиле спровођење такве политике. Чињеница је да је дуго времена у правосудју, конкретно у судовима, тужилаштву, јавном правобранилаштву, омогућено неким правницима да по свом политичком уверењу достигну места која им нису припадала. С друге стране, страх да ће судија или др. лице остати без посла, свакоме да је утицао да се у одређеним стварима заузме одређен став.

Што се адвоката тиче, може се такође угутити критика, али не у том смислу, већ због непознавања прописа, заступања противно закону, због претеране наплате и др. Могу казати да ни адвокати нису протествовали против постојања једног прописа, супротно основним моралним принципима, највероватније да не би касније били још теже опорезовани, и др.

Уопште речено, улога свих чинилаца у примени правосудја прилагођена је датом моменту, решавању текућих проблема, а не суштинских где би судије, адвокати, тужиоци, правобраниоци, својим дугогодишњим радом могли креативно и стваралачки да допринесу развоју правосудја, не само у његовом конкретном свакодневном деловању. Мој закључак јесте: доста су политичари вршљали по правосудју — препустимо то да заједнички раде они људи који у њему раде.

ПРАВНА ПРАКСА

КРИВИЧНО ПРАВО

НУЖНА ОДБРАНА (Члан 9. КЗЈ)

Када дође до међусобног обрачуна између оптужених у коме један на другог пуцају, могуће је да оба оптужена истовремено буду у противправном нападу и да се ниједан од њих не може позивати на нужну одбрану.

Правилно је поступило првостепени суд када је нашао да су оба оптужена истовремено били у противправном нападу и да се због тога ниједан не може позивати на институт нужна одбрана.

Наиме, оптужени су од раније били у међусобној завади, а стоји чињеница да је првооптужени у вези с тим претио другооптуженом, па су оптужени с обзиром на понашање које је претходило самом догађају хтели пристати на такав обрачун.

Поред тога првооптужени, како се то утврђује из његове одбране знао је да се другооптужени налази у његовом дворашту, знао је да је он наоружан, па је у таквој ситуацији са пиштољем у руци пришао, а потом пуцао у правцу другооптуженог, а другооптужени према њему, па је и првооптужени пристао на сукоб са другооптуженим.

Зато је правилан закључак да су оба оптужена били у положају истовременог противправног напада када је непосредно предстојао напад и са једне и са друге стране, при чему је без значаја утврђивање чињенице ко је на кога први пуцао, нити се пак оптужени мо-

гу позивати на нужну одбрану, јер се њено постојање у околностима конкретног догађаја искључује, а следствено томе не може се говорити ни о прекорачењу нужне одбране.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. 512/91 од 7. XI 1991. и пресуда Окржног суда у Београду К. 397/89 од 10. V 1991).

* * *

НЕПЛАЊАЊЕ АЛИМЕНТАЦИЈЕ (Члан 119. КЗ Србије)

Изјава учиниоца да неће да изврши обавезу издржавања не улази у појам избегавања код кривичног дела неплаћања алиментације, ако постоје други услови за извршење обавезе принудним путем.

Кривично дело неплаћања алиментације састоји се у избегавању давања издржавања за лице које је учинилац дужан да издржава на основу пред судом или другим надлежним органом.

Свако недавање издржавања не представља обележје поменутог кривичног дела, па ни одбијање испуњења обавезе издржавања, већ избегавање да се даје издржавање.

Одбијање као изјава учиниоца да неће да изврши обавезу не улази у појам избегавања, ако постоје други услови за извршење обавезе принудним путем, тј. ако се зна где учинилац има имовину, где прима лични доходак итд.

Избегавање се може вршити на разне начине као што су непријављивање запослења, мењање радног места, скривање имовине, фик-

тивни пренос имовине на друго лице, мењање места становања и сл., све у циљу да се осујети извршење на својој имовини.

У овом случају првостепени суд је правилно закључио да тиме што се окривљени пасивно држао и није извршавао своју обавезу, не чини кривично дело неплаћања алиментације из члана 119. став 1. КЗ Србије.

(Решење Округног суда у Београду Кж. 653/92 од 31. III 1992. и решење Трећег општинског суда у Београду К. 735/91 од 30. XII 1991)

* * *

ПОКУШАЈ СИЛОВАЊА

(Чл. 93. ст. 1 КЗ Републике Црне Горе)

За постојање кривичног дјела силовања у покушају из члана 93. став 1. Кривичног закона Републике Црне Горе у вези члана 19. Кривичног закона СФРЈ дозвољено је да је извршилац само отпочео употребу силе или пријетње, а није потребно да је и започео обљубу.

Првостепеном пресудом оптужени је оглашен кривим због кривичног дјела силовања у покушају из чл. 93. ст. 1. КЗ РЦГ у вези чл. 19. КЗ СФРЈ и осуђен на казну затвора. Против ове пресуде изјавио је жалбу бранилац оптуженог, према чијем становишту, у радњама оптуженог не стоје обиљежја истог кривичног дјела, већ евентуално кривичног дјела насилничког понашања из члана 208. КЗ РЦГ, па је у том правцу предложио преиначење првостепене пресуде.

Врховни суд Републике Црне Горе одбио је жалбу оптуженог као неосновану, а првостепену пресуду потврдио.

Из образложења:

„Првостепени суд је правилно примијенио кривични закон, када је нашао да је оптужени извршио кривично дјело силовања у покушају из чл. 93 ст. 1 КЗ РЦГ у вези чл. 19 КЗ СФРЈ, јер је оптужени са својим возилом у којем се налазила оштећена, на преваран

начин скренуо са главног на споредни пут, гдје је зауставио возило, потом употребом силе, ударајући оштећену више пута, покушао да је принуди на обљубу, којом приликом јој је нанио лаке тјелесне повреде.

Покушај кривичног дјела силовања састоји се у започињању радње извршења, у започињању примјене силе или пријетње непосредног напада на живот или тијело женске особе ради обљубе”.

(Пресуда Врховног суда Републике Црне Горе Кж. 13/92 од 20. III 1992)

* * *

УБИСТВО

(Члан 47. ст. 2 тач. 4 КЗ Србије)

Нико нема веће право на свој живот од права другог на сопствени живот, па се лишење живота ради прибављања противправне имовинске користи мора сматрати користољубивим.

Оспоравајући правилност ожалбеном пресудом утврђеног чињеничног стања и правну оцену кривичног дела у питању и указујући на то како се оптужени нашао у Београду, где није имао средстава за задовољење основних животних потреба, бранилац у жалби истиче да првостепени суд није оценио ове објективне, битне чињенице, па да није дао одговор ни на питање да ли се користољубљем може сматрати умишљај усмерен на обезбеђење средстава за биолошки опстанак.

Другостепени суд налази да се не може прихватити изнети став у жалби браниоца да се у конкретном случају противправно прибављање средстава за задовољење биолошких потреба не би могло подвести под појам користољубља. Јер, нико нема веће право на свој живот од права другог на сопствени живот, па се лишење живота ради прибављања противправне имовинске користи у сваком случају мора сматрати користољубивим.

Стога су неосновани наводи жалбе којим се оспорава правна квалификација кривичног дела у

питању — кривичног дела убиства из чл. 47. ст. 2. тач. 4. КЗ.

(Пресуда Врховног суда Србије Кжм. 158/91 од 14. II 1992. године и пресуда Окружног суда у Београду К. 337/91 од 7. XI 1991)

* * *

РАЗБОЈНИШТВО (Члан 168. КЗ Србије)

Не могу се више кривичних дела разбојништва квалификовати као једно родужено кривично дело ако нису извршена искоришћавањем исте прилике и околности и ако та дела нису обухваћена јединственим умишљајем.

Првостепени суд је ожалбеном пресудом правилно применио кривични закон кад је радје оптужених правно квалификовао као стицај кривичних дела из чл. 168. КЗ Србије па неосновано бранилац у жалби указује да је исте требало квалификовати као једно продужено кривично дело из члана 168. КЗ Србије.

Како је кривично дело разбојништва сложено кривично дело код кога објекат напада није само имовина, већ и личност, то се, у колико више кривичних дела разбојништва према различитим оштећенима нису извршена искоришћавањем исте прилике и околности и ако та дела нису обухваћена јединственим умишљајем, онда не могу таква дела бити квалификована као једно продужено кривично дело.

А како су кривична дела разбојништва у питању извршена искоришћавањем различитих прилика и околности и умишљај оптужених био усмерен појединачно према сваком оштећеном, а не према свима заједно и јединствено, то без обзира што свака од описаних појединих радњи у изреци првостепене пресуде садржи обележја истог кривичног дела и што постоји временски континуитет између тих радњи, нису испуњени услови за правну конструкцију продуженог кривичног дела.

Ово и због тога што конструкција продуженог кривичног дела из члана 168. КЗС у конкретном слу-

чају није оправдана ни са разлога криминалне политике.

(Пресуда Врховног суда Србије Кжм. 50/91 од 7. VI 1991. и пресуда Окружног суда у Београду К. 386/90 од 14. III 1991)

ТЕШКА КРАБА НА НАРОЧИТО ДРЗАК НАЧИН (Члан 168. КЗ Србије)

Ако оптужени према оштећеном нису употребили апсолутну силу ради одузимања туђе покретне ствари, већ компулзивну силу не ради се о кривичном делу разбојништва, већ тешке крабе на нарочито дрзак начин.

Првостепеном пресудом четворица оптужених су оглашени кривим да су извршили кривично дело тешког случаја разбојништва из члана 169. став 1 КЗ Србије у вези члана 168. КЗ Србије.

По налажењу другостепеног суда из разлога ожалбене пресуде произилази да је првостепени суд нашао да оптужени према оштећеном нису употребили апсолутну силу, већ да се радило о такозваној компулзивној сили. Не може се прихватити закључак првостепеног суда да је у конкретном случају постојала апсолутна сила. Ово стога што из чињеничног стања који суд утврђује из исказа оштећеног, произилази да је он, када су га оптужени ухватили за руке и угурали у ходник био у уверењу да су оптужени милиционери, па није ни покушавао да се супротстави, а из овога несумњиво произилази да ни оштећени описану „силу“ није схватио као напад на његов телесни интегритет у циљу одузимања новца.

Стога другостепени суд налази да употребљена сила у конкретном случају није била таквог интензитета која се тражи за постојање основног кривичног дела разбојништва из члана 168. КЗС, па у описаним радњама оптуженог нема елемената ни овог кривичног дела.

По правној примени кривичног закона у радњама оптужених садрже се елементи кривичног дела тешке крабе извршене на нарочито дрзак начин, па је стога ожалбена пресуда преиначена тако што су

радње оптужених квалификоване као кривично дело тешке крађе из чл. 166 ст. 1 тач. 3 КЗС, које су оптужени извршили као саизвршиоци.

Описани начин одузимања новца од оштешеног на основу заједничког договора свих оптужених у овом случају представља нарочиту дрскост, а тога су били свесни сваки од оптужених и у стварању договора учествовали су по принципу поделе посла и користи прибављене остварењем кривичним делом.

(Пресуда Врховног суда Србије Кжм. 55/90 од 24. X 1990)

* * *

РЕГУЛИСАЊЕ ИМОВИНСКИХ ОДНОСА РАЗВЕДЕНИХ БРАЧНИХ ДРУГОВА НА СТАНУ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ СВОЈИНИ, СУСВОЈИНИ ИЛИ ИСКЉУЧИВОЈ СВОЈИНИ ЈЕДНОГ ОД ЊИХ

(Чл. 3. Чл. 14. и Чл. 18. Закона о основним својинско-правним односима)

Брачни другови који живе у стану који је њихова заједничка својина, сусвојина, или искључива својина једног од њих, без обзира када је започело заједничко коришћење стана, немају станарско право на том стану, и по разводу брака даље коришћење стана одређује се према правилима имовинског права, а не по Закону о стамбеним односима.

Из образложења:

„Брачни другови који живе у стану који је њихова заједничка својина, сусвојина, или искључива својина једног од њих, без обзира када је започело заједничко коришћење стана, по схватању Врховног суда, немају станарско право на том стану, и по разводу брака даље коришћење стана одређује се према правилима имовинског права, а не по Закону о стамбеним односима.

Наиме, ставом 3. члана 2. Савезног закона о стамбеним односима, било је прописано да се одредбе тог Закона, које се односе на но-

сноца станарског права, примењују и на сопственика породичне стамбене зграде и сопственика посебног дела зграде, који користе стан у својој згради односно у свом посебном делу зграде, ако законом није друкчије одређено. Међутим, и по наведеном Савезном закону постојање станарског права био је битан услов постојања туђега стана и уговор о коришћењу стана, те у одсуству ових битних елемената за стицање станарског права, власници станова, уколико су користили свој стан нису могли стећи статус носиоца станарског права, само на основу факта коришћења стана у периоду пре ступања на снагу републичког Закона о стамбеним односима.

Ступањем на снагу Закона о стамбеним односима („Сл. гласник РС”, бр. 29 од 29. јула 1983. године) и сада важећег Закона о стамбеним односима Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 12 од 19. марта 1990. године) на стану у својини грађана не може се стећи станарско право, већ је за стицање станарског права потребно постојање стана у друштвеној својини. Полазећи од наведене законске регулативе, Врховни суд налази да власници станова који су користили своје станове пре ступања на снагу републичког Закона о стамбеним односима, нису имали статус носиоца станарског права на стану који су користили и по тада важећим прописима, па се њихово право коришћења стана, после развода брака, мора расправити применом Закона о основним својинско-правним односима.

Имајући у виду утврђену чињеницу у току поступка да су тужила и њен супруг, после развода брака уредили начин коришћења предметног стана, односно појединачних просторија, а полазећи од изложеног става, Врховни суд налази да тужила нема право да се прошири на просторије које је користио њен бивши супруг, на основу одредби савезног Закона о стамбеним односима.

Према одредби чл. 14. Закона о основним својинско-правним односима, сувласник има право да ствар поседује и њоме се користи заједно са осталим сувласницима, сразмерно свом уделу, не повређујући права осталих сувласника. Како су

тужиља и њен разведени супруг, међусобним договором уредили начин коришћења предметне зграде, тако што је свако од њих држао одребене просторије, тужени после смрти свога оца има право да у смислу члана 73. Закона о основним својинско-правним односима уђе у посед дела стана који је користио његов отац, кога је наследио, па је стога неоснован захтев тужиље за иселење туженог."

(Одлука Врховног суда Србије Рев. 852/91. од 25. VI 1991)

* * *

РОК ЗАСТАРЕЛОСТИ ПОТРАЖИВАЊА

(Члан 379. ст. 1. Закона о облигационим односима)

Рок од 10 година за застарелост потраживања која су утврђена судском пресудом односи се на пресуде са облигационо-правним дејствима, али не и на пресуде којима је конституисано неко стварно право, која права престају на начин утврђен Законом о основним својинско-правним односима.

Из образложења:

„Првостепени суд је уважио приговор дужника уложен против решења о одређивању извршења, које је решење одређено на основу правноснажне пресуде Општинског суда, налазећи да је од правноснажности наведене пресуде протекло више од 10 година, ради чега је првостепени суд нашао да је застарело само право утврђено

овом пресудом, па је укинуо решење о дозволи извршења.

Међутим, Окружни суд налази да је одредбом члана 379. став 1. Закона о облигационим односима предвиђено да сва потраживања која су утврђена правноснажном судском одлуком или одлуком другог надлежног органа или поравнањем пред судом или другим надлежним органом, застаревају за 10 година, па и она за која Закон иначе предвиђа краћи рок застарелости, у коме случају се дакле, ради о правноснажним судским одлукама са облигационоправним дејствима, а како се и види из извршног наслова на основу кога је одређено извршење у овом предмету правноснажном пресудом Општинског суда је утврђено да тужиоци, сада повериоци, имају право службености пролаза путем који иде преко парцела ближе означених у изреци пресуде, што је тужени дужан да призна и трпи да тужиоци тим пролазом несметано пролазе пешке и колима, што значи да је овом пресудом утврђено једно стварно право, а ова права у смислу Закона о основним својинско-правним односима престају на одговарајући начин, па се по оцени овога суда, застарелости извршења правноснажних судских одлука којима је утврђено одређено потраживање не односи и на судске одлуке којима је утврђено неко од стварних права”.

(Одлука Окружног суда у Крагујевцу, Гж-745/92. од 20. V 1992)

Приредио
Александар Воргић

САОПШТЕЊА

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

одржане у Новом Саду 25. септембра 1992.

ОДЛУКА

О ВИСИНИ ТРОШКОВА УПИСА У ИМЕНИК АДВОКАТА АКВ И ПРЕСЕЉЕЊА СЕДИШТА АДВОКАТСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ

Члан 1.

Трошкови уписа у Именик адвоката АКВ утврђују се у износу од 140.000.— динара.

Члан 2.

Трошкови пресељења седишта адвокатске канцеларије са подручја друге адвокатске коморе утврђују се у износу од 95.000.— динара.

Члан 3.

Трошкови пресељења седишта адвокатске канцеларије на подручју АКВ утврђују се у износу од 5.100.— динара.

Члан 4.

Саставни део ове одлуке је спецификација трошкова утврђена на основу Одлуке о критеријумима за утврђивање трошкова уписа у Именик адвоката АКВ и пресељења седишта адвокатске канцеларије.

Члан 5.

Ова одлука ступа на снагу одмах.

1. Утврђују се материјални трошкови изазвани неуредношћу дисциплински окривљеног у износу од 2 поена.
2. Уписује се у Именик адвоката АКВ Урукало Стојан, рођен 15. 03. 1933. у Загребу, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Бориса Кидрича 37, даном 25. 09. 1992.
3. Уписује се у Именик адвоката АКВ Спајић Србислав, рођен 10. 09. 1958. у Трбосиљу, са седиштем адвокатске канцеларије у Руми, ЈНА 154, даном 25. 09. 1992.
4. Уписује се у Именик адвоката АКВ Смиљанић Сања, рођена 03. 04. 1966. у Зеници, са седиштем адвокатске канцеларије у Пећинцима, Браће Видаковић 5, даном 25. 09. 1992.
5. Уписује се у Именик адвоката АКВ Маришан Мирослав, рођен 11. 09. 1957. у Београду, са седиштем адвокатске канцеларије у Српској Црњи, 5. октобра 19, даном 25. 09. 1992.
6. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Станојевић Славко, рођен 19. 01. 1954. у Новом Саду, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Пут бачкопаланачког одреда 21/2, даном давања свечане изјаве.
7. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Кујунџић Стеван, рођен 07. 03. 1930. у Суботици, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Мирка Боговића 21, даном давања свечане изјаве.
8. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Хаџибабић Драган, рођен 01. 03. 1964. у Сремској Митровици, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Пап Павла 23, даном давања свечане изјаве.
9. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Прћић Зоран, рођен 07. 09. 1961. у Суботици, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Лазе Мамуџића 4, даном давања свечане изјаве.
10. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Цупер Славко, рођен 03. 07. 1949. у Бачинцима, Шид, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Цара Лазара 33, даном давања свечане изјаве.
11. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Бошњаковић Александар, рођен 22. 11. 1939. у Љубљани, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Бул. 23. октобра 79, даном давања свечане изјаве.
12. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Новаковић Радмило, рођен 09. 08. 1969. у Београду, са адвокатско-приправничком вежбом код Тодоровић Радивоја, адвоката у Новом Саду, даном 25. 09. 1992.
13. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Павлица Душан, рођен 01. 02. 1961. у Панчеву, са адвокатско-приправничком вежбом код Симулов Бранке, адвоката у Панчеву, даном 25. 09. 1992.
14. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Борђевић Јелка, рођена 08. 06. 1961. у Сремској Митровици, са адвокатско-приправничком вежбом код Маринковић-Видовић Маје, адвоката у Сремској Митровици, даном 25. 09. 1992.
15. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Бекић Небојша, рођен 11. 06. 1955. у Панчеву, са адвокатско-приправничком вежбом код Кесић Љубише, адвоката у Панчеву, даном 25. 09. 1992.
16. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Бурђев Душан, рођен 25. 01. 1965. у Сарајеву, са адвокатско-приправничком вежбом код Примовић Живка, адвоката у Темерину, даном 25. 09. 1992.

17. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Бјелетић Биљана, рођена 24. 04. 1962. у Панчеву, са адвокатско-приправничком вежбом код Зарија Корнела, адвоката у Панчеву, даном 25. 09. 1992.

18. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Тамаш Карло, адвокат у Руми, са даном 01. 10. 1992, на лични захтев. — Ковачевић Јовица, адвокат у Руми, именује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Тамаш Карла.

19. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Драгојевић Миљивој, адвокат у Бачкој Паланци, са даном 29. 09. 1992, због заснивања радног односа.

20. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Томић Ирена, адвокатски приправник у Зрењанину, са адвокатско-приправничком вежбом код Лирић Ивана, адвоката у Зрењанину, са даном 15. 04. 1992, због истека адвокатско-приправничке вежбе.

21. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Ристивојевић Саша, адвокатски приправник са адвокатско-приправничком вежбом код Тамаш Карла, адвоката у Руми, са даном 01. 10. 1992.

22. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Шмит Карољ, адвокатски приправник са адвокатско-приправничком вежбом код Фуруновић Чедомира, адвоката у Новом Бечеју, са даном 15. 09. 1992, због истека адвокатско-приправничке вежбе.

23. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Лесек Бранислав, адвокатски приправник са адвокатско-приправничком вежбом код Ковачевић Љубомира, адвоката у Сремској Митровици, са даном 01. 05. 1992, због истека адвокатско-приправничке вежбе.

24. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ Булибрк Снежана, адвокатски приправник са адвокатско-приправничком вежбом код Примовић Живка, адвоката у Темерину, са даном 08. 09. 1992, због престанка адвокатско-приправничке вежбе.

25. Узима се на знање да Јожа Ласлу, адвокату у Суботици, мирују права и обавезе због избора на јавну функцију (помоћник савезног министра за људска права и права мањина), почев од 01. 09. 1992. — Салаи Тибор, адвокат у Чантавиру, одређује се за привременог заменика Јожа Ласлу, адвокату у Суботици, до престанка јавне функције.

26. Узима се на знање да су Примовић Живко и Примовић Гордана, адвокати у Темерину, раскинули уговор о удруживању, те да од 01. 10. 1992. настављају са радом у својим адвокатским канцеларијама као самостални адвокати. — Примовић Гордана пресељава седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Васе Стајића 13, док Примовић Живко остаје на досадашњој адреси.

27. Узима се на знање да је Дражић Светлана, адвокат у Каћу, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Лазе Телчког 24, почев од 01. 09. 1992.

28. Узима се на знање да је Шијаковић Весна, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар 23. оклобра 8, почев од 02. 09. 1992.

29. Узима се на знање да је Трифунац Васа, адвокат у Кикинди, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Браће Татића 52, почев од 15. 08. 1992.

30. Узима се на знање да је Бачић Љубомир, адвокат у Сомбору, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Степе Степановића 5, почев од 01. 07. 1992.

31. Узима се на знање да је Васиљевић Бранко, адвокат у Сремској Митровици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Бориса Кидрича 27, почев од 01. 09. 1992.

32. Узима се на знање да је Јуришић Милан, адвокат у Новој Пазови, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Његошева 23, почев од 10. 09. 1992.

33. Узима се на знање да је Роман Јарослав, адвокат у Кули, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Бечеј, Маршала Тита 24/2, стан 23, почев од 01. 10. 1992.

34. Узима се на знање да је Мустафић Мирзет, адвокат у Бечеју, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Чарнојевићева 2, почев од 16. 09. 1992.

35. Узима се на знање да је Станивукковић Горан, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Христе Ботева 4, почев од 01. 09. 1992.

36. Узима се на знање да је Прекајац Зоран, адвокат у Кули, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Маршала Тита 119, почев од 15. 09. 1992.

37. Евидентира се Уговор о пружању правних услуга закључен дана 28. 08. 1992. између „Интеграл — Армирачи“ ДД Суботица, и Ишпановић Иштвана, адвоката у Суботици.

38. Евидентира се Уговор о заступању и пружању правне помоћи закључен дана 01. 08. 1992. између Музичке омладине Новог Сада и Јовановић Неде, адвоката у Новом Саду.

Управни одбор

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

одржане у Новом Саду 30. 10. 1992.

1. Дулић Ружа, дипломирани правник, рођена 12. 07. 1934, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Трг жртава фашизма 5.

2. Лошонц др Аурел, дипломирани правник, рођен 21. 12. 1920, уписује се са даном 30. 10. 1992 у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Цара Лазара 4.

3. Продановић Предраг, дипломирани правник, рођен 24. 07. 1956, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Инђији, Душана Јерковића 15/а.

4. Нинковић Маја, дипломирани правник, рођена 27. 05. 1965, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Вој-

водине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Михала Бабинке 36.

5. Брише се из Именика адвокатских приправника Нинковић Маја, адвокатски приправник код Томашев Бранислава, адвоката у Зрењанину, са даном 30. 10. 1992, због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

6. Димитријевић Миодраг, дипломирани правник, рођен 28. 02. 1948, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Бранка Радичевића 11.

7. Миковић Срђан, дипломирани правник, рођен 15. 07. 1961, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, ЈНА број 21.

8. Брише се из Именика адвокатских приправника Миковић Срђан, адвокатски приправник код Миковић Милана, адвоката у Панчеву, са даном 30. 10. 1992, због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

9. Рамадановић Јаков, дипломирани правник, рођен 06. 05. 1943, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Каће Дејановић 2.

10. Фетахагић Ехлимана, дипломирани правник, рођена 21. 06. 1959, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Војвођанска 63.

11. Ковачевић Гордана, дипломирани правник, рођена 07. 11. 1965, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Петроварадину, Зринског 13.

12. Митровић Миленко, дипломирани правник, рођен 19. 12. 1927, уписује се са даном 30. 10. 1992. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Браће Јовандића 13/3-12.

13. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Бранић Миланко, дипломирани правник, рођен 30. 12. 1951, са седиштем адвокатске канцеларије у Пећинцима, Јове Негушевића 8, даном давања свечане изјаве.

14. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Јовановић Велибор, дипломирани правник, рођен 26. 06. 1962, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, М. Пупина 20/1, даном давања свечане изјаве.

15. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Петровић Никола, дипломирани правник, рођен 20. 09. 1949, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Шумадијска 2, даном давања свечане изјаве.

16. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Бањац Жарко, дипломирани правник, рођен 16. 06. 1921, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, даном давања свечане изјаве.

17. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Маравић Милан, дипломирани правник, рођен 11. 03. 1948, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Отворени универзитет Суботица, први спрат, соба бр. 7, даном давања свечане изјаве.

18. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Седлак Иван, дипломирани правник, рођен 04. 10. 1951, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Трг Лазара Нешића бр. 10, даном давања свечане изјаве.

19. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Маравић Илија, дипломирани правник, рођен 17. 12. 1945, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Петра Драпшина бр. 16/а, даном давања свечане изјаве.

20. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Бин-Симендић Камела, дипломирани правник, рођена 09. 10. 1935, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Трг Лазара Нешића бр. 10, даном давања свечане изјаве.

21. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Пејић Драган, дипломирани правник, рођен 07. 06. 1962, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Николе Тесле 4, даном давања свечане изјаве.

22. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Стефановић Јелена, дипломирани правник, рођена 05. 07. 1943, са седиштем адвокатске канцеларије у Србобрану, Лоле Рибара 3, даном давања свечане изјаве.

23. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ Недељковић Радован, дипломирани правник, рођен 09. 10. 1938, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Његошева 1, даном давања свечане изјаве.

24. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Мазинџанин Бранислав, рођен 16. 02. 1967. у Београду, са адвокатско-приправничком вежбом код Мисиркић Радована, адвоката у Инђији, даном 30. 10. 1992.

25. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Калишки Бранислава, рођена 20. 10. 1965. године у Панчеву, са адвокатско-приправничком вежбом код Басарић Предрага адвоката у Панчеву, даном 30. 10. 1992.

26. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Живковић Јелица, рођена 04. 01. 1966. у Шапцима, са адвокатско-приправничком вежбом код Ердџан Александра, адвоката у Сремској Митровици, даном 30. 10. 1992.

27. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Бабић Симо, рођен 07. 07. 1964. у Зрењанину, са адвокатско-приправничком вежбом код Јабланов Драгог, адвоката у Зрењанину, даном 30. 10. 1992.

28. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Војводић Горан, рођен 23. 08. 1955. у Нетеци, са адвокатско-приправничком вежбом код Војводић Милана, адвоката у Новој Пазови, даном 30. 10. 1992.

29. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Кљајић Драгана, рођена 18. 09. 1966. у Руми, са адвокатско-приправничком вежбом код Мисиркић Борба, адвоката у Руми, даном 30. 10. 1992.

30. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ Лазич Јасмина, рођена 12. 07. 1968. у Сремској Митровици, са адвокатско-приправничком вежбом код Бесеровац Љубице, адвоката у Сремској Митровици, даном 30. 10. 1992.

31. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Лошонц др Аурел, адвокат у Суботици, са даном 29. 10. 1992, због пен-

зионисања. — Узима се на знање изјава Лошонц др Аурела, из Суботице, да задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

32. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Дулић Ружа, адвокат у Суботици, са даном 29. 10. 1992, због пензионисања. — Узима се на знање изјава Дулић Руже, из Суботице, да задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

33. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Чубрило Станко, адвокат у Панчеву, са даном 01. 10. 1992, због пензионисања. — Чубрило Дарко, адвокат у Панчеву, именује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Чубрило Станка. — Узима се на знање изјава Чубрило Станка, из Панчева, да задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

34. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Рашовић Војислав, адвокат у Сремској Митровици, са даном 25. 09. 1992, због пензионисања. — Маринковић-Видовић Маја, адвокат у Сремској Митровици, именује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Рашовић Војислава. — Узима се на знање изјава Рашовић Војислава, из Сремске Митровице, да задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

35. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Дражић Светлана, адвокат у Новом Саду, са даном 01. 11. 1992, на лични захтев.

36. Узима се на знање да је Радомировић Зора, адвокат у Новом Саду, променила презиме у Радомировић-Еторе.

37. Узима се на знање да се Радомировић-Еторе Зора, адвокат у Новом Саду, налази на породилском одсуству од 15. 10. 1992. — Иванчин Никола, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Радомировић-Еторе Зори, адвокату у Новом Саду, по повратка са породилског одсуства.

38. Узима се на знање да је Мунџић-Крнчевић Мирјана, адвокат у Новом Саду, привремено прекинула обављање адвокатске делатности због неге болесног детета, почев од 30. 10. 1992. у трајању од 6 месеци. — Крнчевић Горан, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Мунџић-Крнчевић Мирјани, адвокату у Новом Саду.

39. Узима се на знање да Царић Бранко, адвокат у Новом Саду, наставља стручно усавршавање у иностранству још наредних 6 месеци. — Миковић Борбе, адвокат у Новом Саду, послове привременог заменика одсутног адвоката Царић Бранка обављаће до 30. 04. 1993.

40. Узима се на знање да је Фехер-Лакатош Марта, адвокат у Чоки, прекинула породилско одсуство и да је наставила са радом почев од 01. 11. 1992. — Агоштон Карољ, адвокат у Остојићеву, разрешава се дужности привременог заменика Фехер-Лакатош Марте, адвоката у Чоки.

41. Узима се на знање да Тот-Баги Арпад, адвокат у Суботици, након повратка из иностранства наставља са радом од 01. 09. 1992. — Банић Борислав, адвокат у Суботици, разрешава се дужности привременог заменика Тот-Баги Арпада, адвоката у Суботици.

42. Узима се на знање да је Антић Живка, адвокат у Бачкој Паланци, преселила седишта своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Васа Стајића 25, почев од 05. 10. 1992.

43. Узима се на знање да је Јојић Петар, адвокат у Банатском Новом Селу, преслио седиште своје адвокатске канцеларије у Панчево, ЈНА бр. 19, почев од 08. 10. 1992.

44. Узима се на знање да је Стојановић Мирослава, адвокат у Тителу, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Гагринова 12, почев од 01. 10. 1992.

45. Узима се на знање да је Качар Срето, адвокат у Новом Саду, преслио седиште своје адвокатске канцеларије у Бачки Петровац, Бранислава Мокића 2, почев од 20. 10. 1992.

46. Узима се на знање да је Рогуља Марко, адвокат у Пригревици, преслио седиште своје адвокатске канцеларије у Сремске Карловце, Едварда Кардеља 49, почев од 31. 10. 1992.

47. Узима се на знање да је Фехер-Јакотош Марта, адвокат у Чоки, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Падеј, Жарка Зрењанина 62, почев од 01. 11. 1992.

48. Узима се на знање да је Мрдовић Радомила, адвокат у Долову, преслила седиште своје адвокатске канцеларије у Панчево, Паје Маргановића 63/2, почев од 01. 10. 1992.

49. Узима се на знање да је Марковић Лазар, адвокат у Панчеву, преслио своју адвокатску канцеларију на адресу ЈНА 15, почев од 05. 10. 1992.

50. Узима се на знање да је Топић Славка, адвокат у Панчеву, преслила своју адвокатску канцеларију на адресу ЈНА бр. 15, почев од 05. 10. 1992.

51. Узима се на знање да је Вујин Зоран, адвокат у Зрењанину, преслио своју адвокатску канцеларију на адресу Пупинова 16, почев од 15. 10. 1992.

52. Узима се на знање да је Чешљаров Зорица, адвокат у Зрењанину, преслила своју адвокатску канцеларију на адресу Пупинова 16, почев од 15. 10. 1992.

53. Узима се на знање да је Илић Бошко, адвокат у Новом Саду, преслио своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 9, почев од 16. 10. 1992.

54. Евидентира се Уговор о заступању и пружању правне помоћи закључен дана 17. 09. 1992. између Трговинског предузећа „Видиа-Промет“ Суботица и Ишпановић Иштвана, адвоката у Суботици.

55. Евидентира се Уговор о пружању правних услуга, закључен дана 27. 07. 1992. између Предузећа за производњу, промет и услуге „Тапетарија-Константиновић“ д. о. о. Сремска Митровица и Вујичић Радомира, адвоката у Сремској Митровици.

56. Именује се Новак Петар, адвокат у Темерину, за преузимаоца адвокатске канцеларије Касаповић Добривоја, бившег адвоката у Бачком Јарку.

На основу члана 17. став 2. и 3. Закона о адвокатури и служби правне помоћи (Сл. лист САПВ бр. 4/87 и 22/89) и члана 85. тачка 23. Статута АКВ, дана 30. 10. 1992. године Управни одбор АКВ донео је

ОДЛУКУ

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ТАРИФЕ О НАГРАДАМА И НАКНАДИ ТРОШКОВА ЗА РАД АДВОКАТА

Иза члана 11. додаје се нови члан 12. који гласи:

„Вредност једног поена износи 3.000.— динара.”

Након Тарифног броја 50. додаје се:

„ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 13.

Ова Тарифа ступа на снагу и примењиваће се од 16. 11. 1992. године.”

Нови Сад, 11. 11. 1992. године

*Свим својим члановима,
члановима „Гласника“
и сарадницима*

**Адвокатска комора
Војводине**

жели срећну

НОВУ 1993. ГОДИНУ

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине. Годишња претплата за 1992. г. је 1.800.— динара. — Претплата за иностранство је 40 USA долара — Цена једне свеске је 500.— динара. — Претплата се може уплатити у пошти на рачун број 65700-678-2047 са назнаком „за Гласник”.
Тираж: 1200 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1. алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Штампа: „Просвета”, Нови Сад

Г Л А С Н И К
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година 64. Нови Сад, новембар - децембар 1992. Број 11-12

РЕГИСТАР

ЗА 1992. ГОДИНУ

Садржај "ГЛАСНИК"-а АКВ за 1992. годину
Правна пракса - предметни регистар
Позив на претплату за 1993. годину



АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ
Основана 1921. године

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
Покренут 1. јуна 1928.

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР
главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду,
Миливој Милић, адвокат у Сремској Митровици, Имре
Варади, адвокат у Зрењанину, Александар Воргић,
адвокат у Новом Саду, Марија Милорадов, адвокат
у Новом Саду, мр Жељко Томић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Регистар израдио
Шереги Золтан

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1, Телефон: 021/29-459

Штампа: ГЕШТЕТНЕР-ПРИНТЕР
Адвокатске коморе Војводине

" Г Л А С Н И К - С Т А Т И С Т И К А "

**САДРЖАЈ "ГЛАСНИКА" АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 1992. ГОДИНУ**

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

- Мирослав Здјелар: Одбрана одбране - ко ће заступати адвокатуру 1/3
- Закон о адвокатури (Предлог) 1/7
- Мишљење Владе Србије о предлогу Закона који су у Народној скупштини поднели народни посланици - адвокати Драгослав Алексић и Слободан Вучковић 1/21
- Одговор Председништва Адвокатске коморе Србије Влади Републике Србије: 1/25
Директна интервенција државе над адвокатуром води Србију у државу без адвокатуре
- Апел Томе Филе Председнику Републике Србије Слободану Милошевићу: 1/29
Став Владе један од најтежих напада на самосталност и независност адвокатуре у укупном њеном трајању у српској историји
- Телекс Адвокатске коморе Црне Горе коморама Србије и Војводине: 1/32
Укидање коморе обешчестило би демократију и свијетле традиције свјетског адвокатског реда
- Др Светислав Мариновић: Улога и значај адвокатуре (Поређења и подсећања 1945-1991).- Излагање на свечаности у Цетињу 21. 12. 1991. г. поводом обележавања 82. годишњице Закона о јавним правозаступницима у Црној Гори** 1/33

Повеља црногорске адвокатуре Комори Војводине и њеном "Гласнику"	2/3
Закључци Ванредне конференције адвоката Србије	2/4
Боривој Јекић: Независна адвокатура услов правне државе	2/5
Извештај Председника Управног одбора АКВ о раду органа Коморе за време трајања мандата од 17. 12. 1988. до маја месеца 1992. године	4-5/3
Изборна скупштина Адвокатске коморе Војводине (23. 05. 1992)	6/19
Боривој Јекић: Адвокатура поново на удару	9-10/3
Одлука Председништва Адвокатске коморе Србије о моралној рехабилитацији неоправдано осуђених и прогањаних адвоката	11-12/3
Мирослав Здјелар: Зидови тишине изнад зидова неправди	11-12/5

ИЗ ИСТОРИЈЕ АДВОКАТУРЕ

Радисав Маројевић: Једна одбрана пред судом за заштиту државе из 1932. године	6/25
---	------

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Андрија Гамс: Подела права на приватно и јавно и утицај те поделе на својинске односе (1)	2/7
Проф. др Бранко Петрић: Ослобођење од казне у кривичном постуку	2/25

Илија Дармановић: 82 године од Закона о јавним правозаступницима	2/33
Др Андрија Гамс: Подела права на приватно и јавно и утицај те поделе на својинске односе (2)	3/3
Мр Војин Мишић: Пресуда којом је оптужба прекорачена и којом није у потпуности решена	3/16
Др Милорад Живановић: Два негативна услова за компензацију	3/22
Мр Ранка Рачић: Покретање поступка за развод брака (1)	3/31
Др Светислав Мариновић: Идеја еутаназије	4-5/11
Проф. др Маријана Пајванчић: Гаранције независности суда у правној држави	4-5/17
Др Милорад Живановић: Могућност доношења делимичне пресуде у спору у коме је употребљен приговор компензације	4-5/31
Мирослав Здјелар: Експлозија знања - благодет која прети	4-5/34
Мр Војин Мишић: Расправљање пред судом о доказној вредности вештачења	4-5/38
Ђорђе Ђурковић: Устав СР Југославије и оцењивање уставности и законитости	6/3
Коста М. Месаровић: Поновно сметање поседа	6/15
Др Милорад Живановић: Законска и вољна компензација	7-8/3

- Др Светислав Мариновић: Смртна казна и еута-
назија 7-8/10
- Милорад Ботић: Бирачко право и изборни систем 9-10/8
- Жарко Латиниовић: Затезна камата и штета због
доцње у плаћању новчане обавезе 9-10/17
- Др Биљана Ђуричин: Оцјене доказа у парничном
поступку 11-12/7
- Ђорђе Ђурковић: Правне последице одлука Савез-
ног уставног суда о оцењивању уставности закона
и уставности и законитости других прописа и
општих аката 11-12/21
- Др Александар Јовичин: Порези на имовину 11-12/32

ПОГЛЕДИ И МИШЉЕЊА

- Мирослав Здјелар: Право у пресуди - превара
у животу 7-8/13

Г О Д И Ш Њ И Ц Е

- Др Радивој Степанов: Ђорђе Тасић - sub
specie aeternitatis 11-12/39

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

- Мр Душан Николић: Порез на право дугорочног
закупа непокретности 3/38
- Светозар Добросављевић: Законска затезна камата
и ревалоризација 4-5/43

Мр Војин Мишић: Порез на промет услуга и адвокатура 4-5/45

Мр Душан Николић: Наплата административне таксе за изјаву о неприхватању понуде за закључење уговора о купопродаји непокретности 6/2

Мр Војин Мишић: Новеле уговора о закупу пословних зграда и просторија 7-8/17

Коста М. Месаровић: Надлежност у парничном и извршном поступку 9-10/27

ИЗ РАДА ОПШТИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА АДВОКАТА

Лападат Ливиус: Погледи на правосуђе 11-12/47

П Р И К А З И

Милорад Ботић: "Бранич" - часопис Адвокатске коморе Србије (бројеви 1, 2, 3-4/1991) 2/36

Др Александар Маркићевић: Медитације над књигом Миливоја Стевановића "У Титовим фабрикама "издајника" 2/41

Здравко М. Петровић: **Мр Радомир Стојичић:** "Одговорност извођача грађевинских радова за штету која је настала неизвршавањем уговора о грађењу" 4-5/48

Др Александар Маркићевић: **Јелисавка Комненић-Цаковић:** "У паклу Информбироа" 6/31

Петар Теофиловић: Колин Вилсон, "Психологија убиства" 7-8/23

Мр Душан Николић: Уз књигу Жана Одрија "Индоевропљани" 11-12/45

IN MEMORIAM

Др Федор Араницки (1911-1992)	6/35
Прилог времену (за неку другу стварност) Федору Араницком - Нестору	6/36
Хелена Узелац (1941 - 1992)	7-8/34

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право - Грађанско право	2/40, 3/47, 4-5/52, 6/38, 7-8/27, 9-10/30, 11-12/51,
----------------------------------	---

ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА

Савезни прописи	2/44
Републички прописи	2/45, 3/54, 4-5/58,

САОПШТЕЊА

У Новом Саду 21. децембра 1991. године одржана ванредна скупштина АК Војводине	2/47
Извештај о раду Савеза републичких и покајинских адвокатских комора Југославије у 1991. години	2/49
Са седнице Управног одбора АКВ	2/54, 3/56, 4-5/60, 6/43, 7-8/36, 9-10/34, 11-12/56,
Посебан прилог: Именик адвоката АК Војводине (промене)	

ПРАВНА ПРАКСА
(Предметни регистар)

Број/страна

АЛИМЕНТАЦИЈА - неплаћање	11-12/51
ДЕПОЗИТ - брачни уговор о депозиту	9-10/33
- повраћај ороченог са посебном наменом	3/52
ДЕОБА СТВАРИ - цивилна, продајом куће	6/41
ДОКАЗИ	9-10/30
ДРЖАВИНА - заштита између суддржалаца	7-8/29
ДРУШТВЕНА ОПАСНОСТ - незнатна	4-5/52
ЗАБРАНА - вршења позива, делатности или дужности	3/48
ЗАСТАРЕЛОСТ - потраживања	3/50
- потраживања, рок	11-12/55
ЗАШТИТА - државине између суддржалаца	7-8/29
ЗЛОСТАВА - у служби	9-10/30
ЖАЛБА - могућност истицања нових чињеница	6/40
ИМОВИНА - друштвена	6/39
ЈАВНА СЕДНИЦА	7-8/28
КАЗНА -	6/38
- ослобођење	2/40
КЛЕВЕТА	2/40
КРИВИЧНИ ПОСТУПАК - битне повреде одредаба	4-5/53
- повреда одредаба	4-5/52
КРИВИЧНО ДЕЛО - оцена друштвене опасности	3/48

НАДЛЕЖНОСТ - стварна, располагање станом	6/42
НАСЛЕЂЕ - одрицање у корист одређеног наследника	9-10/30
НЕЛОЈАЛНА КОНКУРЕНЦИЈА - забрана	5/51
НЕПОКРЕТНОСТ - уговор о продаји	3/52
НУЖНА ОДБРАНА -	6/38, 11/12/51
ОБЉУБА - над немоћним лицем	3/49
ОГРАДА - не сматра се грађевинским објектом	2/43
ОДГОВОРНОСТ - подељена	7-8/31
- за пропусте које је учинио претходник	2/41
ОДРИЦАЊЕ ОД НАСЛЕЂА - у корист одређеног наследника	9-10/30
ОПШТИНА - одговорност за штету	2/42
ОРУЖЈЕ - недозвољено држање	4-5/52
ОСНОВ - за коришћење стана	4-5/57
ОТКАЗ - уговора о коришћењу стана због неплаћања станарине	4-5/56
ПОКЛОН - урачунавање у наследни део	4-5/54
ПОРЕЗ - на промет непокретности	6/39
ПОСЛОВНЕ ПРОСТОРИЈЕ - коришћење без писменог уговора о закупу	3/51
ПРЕВАРА -	3/47
ПРЕСУДА - укидање	2/41
ПРЕЧА КУПОВИНА - тужба за остваривање права	9-10/32
ПРИВАТНА СВОЈИНА - станарско право на стану	4-5/55
ПРИВАТНА ТУЖБА - одустанак	3/50
- садржај	7-8/28
ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ - у поступку одређивања носиоца станарског права разведеног брачног друга	7-8/33
- и тужбени захтев, однос	6/41

РАЗБОЈНИШТВО	11-12/53
РАЗВЕДЕНИ БРАЧНИ ДРУГОВИ- регулисање имовинских односа на стану у заједничкој својини	11-12/54
РАСКИД УГОВОРА - враћање (реституција)	7-8/32
РЕСТИТУЦИЈА - враћање након раскида уговора	7-8/32
РОК - за подношење тужбе ради отказа уговора о коришћењу стана	4-5/57
- застарелости потраживања	11/12/55
СВОЈИНА - заштита права	7-8/28
СИЛОВАЊЕ - покушај	11-12/52
СЛУЖБЕНА ИСПРАВА - фалсификовање	4-5/40
СТАН - у заједничкој својини, регулисање односа разведених брачних другова	11-12/54
- основ за коришћење	4-5/57
- стварна надлежности располагања	6/42
СТАНАРИНА - отказ уговора о коришћењу стана због неплаћања	4-5/56
СТАНАРСКО ПРАВО - на стану у приватној својини - привремена мера у поступку одређивања носиоца станарског права разведених брачних другова	4-5/55
СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ - располагање станом	7-8/33
	6/42
ТЕСТАМЕНТ - поништај	7-8/31
- разматрање ваљаности, као претходно питање	7-8/31
ТЕШКА КРАЂА -	7-8/27
- на нарочито дрзак начин	11-12/53
ТУЖБА - за остваривање права прече куповине	9-10/32
- приватна, садржај	7-8/28
ТУЖБЕНИ ЗАХТЕВ - и привремене мере, однос	6/41
ТУЧА - учествовање	6/39

УБИСТВО	11-12/52
УГОВОР О ЗАКУПУ - коришћење пословних просторија	3/51
УГОВОР О КОРИШЋЕЊУ СТАНА	
- рок за подношење тужбе ради отказа	4-5/52
- отказ због неплаћања станарине	4-5/56
УГРОЖАВАЊЕ сигурности	6/40
ФАЛСИФИКОВАЊЕ ИСПРАВА - посебан случај	3/47
- службене исправе	6/40
ШТЕДЊА - третман "старе штедње"	9-10/31
ШТЕТА - одговорност општине	2/42

САРАДНИЦИ "ГЛАСНИКА" од броја 1-12/1992.

БОТИЋ Милорад	ЂУРИЧИН др Биљана
2/36, 9-10/8,	11-12/7,
ВОРГИЋ Александар	ЂУРКОВИЋ Ђорђе
2/40, 3/47, 4-5/52, 6/38,	6/3, 11-12/21,
7-8/27, 9-10/30, 11-12/51,	ЕРДЕЉАН Александар
ГАМС др Андрија	6/35,
2/7, 3/3,	ЖИВАНОВИЋ Др Милорад
ДАРМАНОВИЋ Илија	3/22, 4-5/31, 7-8/3,
1/32, 2/33,	ЗДЈЕЛАР Мирослав
ДОБРОСАВЉЕВ Светозар	1/3, 4-5/34, 6/19, 6/36,
4-5/43,	7-8/13, 11-12/5,

ЈЕКИЋ Боривој
2/5, 9-10/3,
ЈОВИЧИН др Александар
11-12/32
ЈОВКОВИЋ Будимир
1/21,
ЛАПАДАТ Ливиус
11-12/47,
ЛАТИНОВИЋ Жарко
9-10/17,
МАРИНОВИЋ др Светислав
1/32, 1/33, 4-5/11, 7-8/10
МАРКИЋЕВИЋ Др Александар
3/41, 6/31,
МАРОЈЕВИЋ Радисав
6/25,
МЕСАРОВИЋ М. Коста
6/15, 9-10/27,
МИШИЋ мр Војин
3/16, 4-5/38, 4-5/45,
7-8/17,
НИКОЛИЋ мр Душан
3/38, 6/22, 11-12/45
ПАЈВАНЧИЋ др Маријана
4-5/17,
ПЕТРИЋ др Бранко
2/25,
ПЕТРОВИЋ М. Здравко
4-5/48,
ПОПОВИЋ Вукадин
7-8/34,
РАЧИЋ мр Ранка
3/31,
РОНЧЕВИЋ Стеван
4-5/10,
СТЕПАНОВ др Радивој
11-12/39,
ТЕОФИЛОВИЋ Петар
7-8/23,
ФИЛА Тома
1/25, 1/29, 2/49,
ШЕРЕГИ Золтан
2/44, 3/54, 4-5/58,
Прилози:Именик, Тарифа
и Регистар

1993

ЯНУАР					ФЕБРУАР					МАРТ				
П	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	
У	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	
С	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	
Ч	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25		
П	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26	
С	2	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27	
Н	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28	
АПРИЛ					МАЈ					ЈУНИ				
П	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
У	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	
С	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30	
Ч	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	
П	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	
С	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	
Н	4	11	18	25	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
ЈУЛИ					АВГУСТ					СЕПТЕМБАР				
П	5	12	19	26	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
У	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
С	7	14	21	28	4	11	18	25	1	8	15	22	29	
Ч	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	30
П	2	9	16	23	30	6	13	20	27	3	10	17	24	
С	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25	
Н	4	11	18	25	1	8	15	22	29	5	12	19	26	
ОКТОБАР					НОВЕМБАР					ДЕЦЕМБАР				
П	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	
У	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	
С	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	
Ч	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	
П	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31
С	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	
Н	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ ЗА 1993. ГОДИНУ

Часописи са дугом и богатом традицијом и специјализованим садржајем можда и не подсећају своје читаоце да обнове претплату за наредну годину, полазећи с правом од претпоставке да се на верност ове врсте не позива. Она се подразумева.

На истеку ове календарске године Уређивачки одбор "Гласника" ипак то чини, имајући у виду ванредне прилике у којима живимо, када су многе културне потребе и навике потиснуте, када се писма и пошиљке враћају неуручени, када су многе адресе промењене а неких више нема.

"Гласник" је успео да очува своје традиције које бележи од 1928. године, а овим непретенциозним текстом жели да сачува и својим читаоцима задовољство које само новине и часописи који "живе" са нама и са којима бележимо време у којем живимо, могу донети.

На крају сматрамо да је обраћање читаоцима увек када се мења цена часописа ствар добрих обичаја, па то и овога пута чинимо.

Читаоце који желе да се претплате на "Гласник" на овај начин извештавамо да ће уплатом износа од 12.000.- динара, који на жиро рачун Адвокатске коморе Војводине Нови Сад, број 65700-678-2047 приспе закључно са 15. 01. 1993. године, обезбедити 12 бројева нашег часописа у наредној години.

Уређивачки одбор